

Evaluering af MED-grunduddannelsen

Evaluering af MED-grunduddannelsen

2017

**Evaluering af
MED-grunduddannelsen**

© 2017 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-017-1

Indhold

1	Resumé	6
2	Indledning	13
2.1	Kort om MED-grunduddannelsen	13
2.2	Evalueringens formål og evalueringsspørgsmål	14
2.3	Evalueringens design og metode	14
2.3.1	Opstilling af indsats teori om MED-grunduddannelsen	14
2.3.2	Evaluering af indsatsen	15
2.4	Evalueringens organisering	17
3	Forestillinger bag MED-grunduddannelsen	18
3.1	Indsats teoriens tre hovedspor	18
3.1.1	Uddannelsen virker, ved at undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt	18
3.1.2	Uddannelsen virker ved, at undervisningen har et anvendelsesorienteret sigte	20
3.1.3	Uddannelsen virker ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg	20
3.2	Indsats teorien om MED-grunduddannelsen	21
4	Spor 1: Når undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt	22
4.1	Når indholdet er centralt fastlagt	22
4.1.1	Stram styring vækkede oprindeligt delt begejstring blandt underviserne	22
4.1.2	Kursisterne får en afgrænset og grundlæggende viden om MED	23
4.1.3	MED-grunduddannelsen er meget mere end et slideshow	24
4.1.4	Den gode MED-underviser er velforberejet og trækker på vigtige kompetencer	26
4.2	Når undervisningen er tilrettelagt efter læringsmål	27
4.2.1	Læringsmål skaber struktur og synliggør læring	27
4.2.2	Præsentation af læringsmål skal tilpasses målgruppen	28
4.2.3	Læringsmålene har udfordringer med tid og rækkefølge	28
4.3	Når undervisningen er tilrettelagt ud fra cooperative learning-strukturer	28
4.3.1	Cooperative learning understøtter læring på flere måder	29
4.3.2	Cooperative learning-øvelserne passer ikke altid til kursistgruppen	30
4.4	Når undervisningen understøttes gennem en Vær MED-bog	31
5	Spor 2: Når uddannelsen er anvendelsesorienteret	33
5.1	En viden der kan bruges direkte	33
5.2	Når underviseren har fokus på det lokale	35
5.3	Når undervisningen gøres konkret og håndgribelig	35
5.4	Blandede hold giver inspiration, men det styrker transfer, når flere fra samme MED-udvalg tager uddannelsen sammen	36
5.4.1	At arbejde sammen med andre MED-udvalg giver nye perspektiver på MED	36
5.4.2	Anvendelsesfaktoren er særligt høj, når et MED-udvalg tager afsted samlet	37
5.5	En anvendelsesorienteret uddannelse er mere end én ting	37

6	Spor 3: Når uddannelsen er obligatorisk for alle i MED	38
6.1	Alle får samme information om opgaver og roller	38
6.1.1	Man kan bygge oven på sin grundviden efterfølgende	39
6.2	Det kvalificerer undervisningen, at alle roller i MED-udvalget er repræsenteret i undervisningslokalet	39
6.3	Motivation er ikke altid noget man har, men noget man kan få	39
6.4	Flere kursister er helt nye i MED, når de deltager på grunduddannelsen	40
6.5	Når MED-grunduddannelsen er obligatorisk, kan det bevirke drypvis deltagelse	41
7	Udbytte	42
7.1	En konkret viden, der let lader sig omsætte	42
7.1.1	En ny, konkret viden, der kvalificerer arbejdet i MED	44
7.1.2	Præcisering og genopfriskning af MED-samarbejdet	44
7.1.3	Ny viden giver sikkerhed i rollen	44
7.2	Fra viden til handling	45
7.2.1	Kursister har brugt uddannelsen til at udvikle MED-samarbejdet	45
7.2.2	Kursister har skabt synlighed om MED på arbejdet	46
7.2.3	Kursister har arbejdet på et bedre samarbejde i MED	46
7.2.4	Vær MED-bogen understøtter fortsat anvendelse	46
7.3	Når flere er afsted sammen, øges udbyttet af uddannelsen	46

1 Resumé

Parternes Uddannelsesfællesskab som består af KL, Danske Regioner og Forhandlingsfællesskabet (PUF) udviklede i 2014 en ny MED-grunduddannelse, som trådte i kraft 1. januar 2015¹. PUF ønsker at få et nærmere indblik i, om intentionerne med uddannelsen indfries. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har gennemført en evaluering af MED-grunduddannelsen. Resultaterne fra evalueringen præsenteres i denne rapport.

Kort om uddannelsen

MED-grunduddannelsen henvender sig til ledere og medarbejdere, der er medlemmer af et MED-udvalg på deres arbejdsplads. Det er obligatorisk for alle i et MED-udvalg at gennemføre uddannelsen inden for deres første år i funktionen.

Uddannelsens formål er at:

- Kvalificere ledelses- og medarbejderrepræsentanter til at indgå i et samarbejde om de samlede opgaver i MED-systemet set i et helhedsperspektiv
- Give deltagerne kendskab til det formelle grundlag for samarbejdet
- Skabe en erkendelse hos deltagerne af, at samarbejde er af væsentlig betydning såvel for udvikling af kvalitet og service som for personalepolitikken og medarbejdernes udviklingsmuligheder og trivsel
- Medvirke til, at samarbejdet kan udføres i praksis under hensyntagen til de særlige vilkår i en politisk ledet organisation
- Understøtte deltagernes motivation og engagement og bibringe dem en forståelse for MED-systemets skabelse af merværdi i deltagernes egen organisation.

Uddannelsen er opbygget omkring følgende seks læringsmål:

- MED-ideen og formålet i den lokale MED-aftale
- Kompetenceforhold
- Opgaver i MED
- Rammer og vilkår for MED
- Information og drøftelse
- Retningslinjer.

Til hvert læringsmål har PUF udviklet slides og øvelser, som skal bruges i undervisningen. Hertil skal underviseren udarbejde egne oplæg samt ekstra slides om lokalaftaler.

Evalueringsens formål og undersøgelsesspørgsmål

Denne evaluering har til formål at tilvejebringe viden, der kan hjælpe PUF med at kvalificere og videreudvikle MED-grunduddannelsen, herunder tilvejebringe viden, der kan danne grundlag for initiativer til kompetenceudvikling af underviserne. Det konkrete spørgsmål, evalueringen vil søge svar på, er følgende: Hvordan og under hvilke omstændigheder virker MED-grunduddannelsen efter hensigten?

Evalueringsens design

Evalueringen af MED-grunduddannelsen er gennemført som en virkningsevaluering. En virkningsevaluering repræsenterer en processuel tilgang til effektevaluering. Den tager udgangspunkt i formuleringen af en række begrundede antagelser eller forestillinger om, hvordan en indsats tænkes at lede til bestemte resultater. Figuren herunder viser den indsats-teori, som evalueringen går frem efter:

¹ MED står for medindflydelse og medbestemmelse.

Figur over den samlede indsats teori

Indsats teorien om MED-grunduddannelsen rummer tre spor om, hvordan uddannelsen tænkes at give deltagerne et maksimalt udbytte af undervisningen. Det er disse tre spor, der efterprøves i evalueringen. Det første spor rummer en antagelse om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være centralt organiseret og tilrettelagt. Det andet spor tager afsæt i en forestilling om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at have et anvendelsesorienteret sigte. Det tredje spor hviler på en ide om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg.

Resultater

Spor 1: Evalueringen bekræfter, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være centralt organiseret og tilrettelagt

Evalueringens datagrundlag bakker op om indsats teoriens første antagelse om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten, ved at alle kursister bliver præsenteret for den samme viden om MED. PUF har ifølge undervisere og kursister skabt en fokuseret og afgrænset uddannelse, der sikrer, at kursisterne får en præcis og grundlæggende viden om MED. Det fastlagte indhold betyder, at det ikke er afhængigt af underviser, tid, sted og holdsammensætning, at kursisterne får den grundlæggende viden om et stort og komplekst område. Læringsmålene er med til at tydeliggøre og skabe struktur med hensyn til, hvad kursisterne skal lære på uddannelsen, øvelserne understøtter læring gennem aktiv involvering, og Vær MED-bogen fastholder læringen gennem noter og slides.

Data understøtter også forestillingen om, at det har stor betydning for kursisternes udbytte, at den enkelte underviser er i stand til at levere en grunduddannelse, der opleves som relevant og engagerende for den aktuelle kursistgruppe. Underviserne fremhæver således, at når undervisningen er centralt tilrettelagt, er det afgørende, at underviserne har blik for den kursistgruppe, de kommer ud til, og at de ikke "leverer et slideshow".

Den engagerede underviser gør stoffet interessant og vedkommende

Hvis kursisterne skal have det maksimale udbytte af MED-grunduddannelsen, er det ikke nok at "liere en færdig pakke af". Underviseren skal være velforberedt og besidde både faglige og pædagogisk-didaktiske kompetencer, så han/hun er godt inde i stoffet og formår at omsætte uddannelsens indhold på en fleksibel måde, sådan at kursisterne kommer igennem læringsmålene. Helt specifikt peger underviserne på følgende kendetegn ved den gode underviser:

- Den gode underviser tilpasser undervisningen, så den er aktuel og vedkommende.
 - Underviseren kobler rammeaftalen til den lokale aftale og lokale forhold og bygger dermed bro mellem noget abstrakt og konkrete hverdagsproblematikker.
 - Underviseren trækker på baggrundsviden om specifikke faggrupper og formår dermed at ramme ned i kursisternes hverdag.
 - Underviseren bringer egne erfaringer i spil og giver kursisterne inspiration til løsninger på spørgsmål.
 - Underviseren gør brug af egne øvelser i situationer, hvor kursisterne har brug for noget ekstra eller særligt.

- Underviseren er nærværende og nysgerrig, så kursisterne føler sig opmuntret til at bringe egne erfaringer og perspektiver på banen.
- Underviseren tilpasser, improviserer og griber bolde i luften, samtidig med at han/hun kommer gennem alle læringsmål.
- Underviseren følger op på individuelle spørgsmål.
- Den gode underviser skaber tryghed og dynamik, så alle kommer til orde.
 - Underviseren signalerer gennem ord og handling, at alle spørgsmål og perspektiver er velkomne.
 - Underviseren har blik for dynamikken i grupperne og sørger for at blande kursisterne godt.
- Den gode underviser favner forskelle i kursistgruppen.
 - Underviseren har fokus på, at alle kursister kan følge med i undervisningen.
 - Underviseren har en nuanceret tilgang og får alle perspektiver med.
 - Underviseren har blik for, at kursisterne har forskellige læse- og skrivekompetencer.
 - Underviseren har blik for, at kursisterne har forskellige baggrunde og forskellige læringsstile.

Læringsmål skaber struktur og synliggør læring

MED-grunduddannelsen er bygget op omkring seks læringsmål. Læringsmålene tydeliggør, hvad kursisterne skal lære, og de skaber en tydelig kobling mellem praksis og teori. Data bekræfter overordnet set indsatsteoriens antagelse om, at kendte læringsmål skaber mere læring på uddannelsen. Der må imidlertid tages forbehold for, at de opstillede læringsmål – set fra et evaluatorspektiv – minder mere om temaer for undervisningen end om deciderede læringsmål, der kan gøres til genstand for en evaluering af, om målet er indfriet.

For at læringsmålene kan fungere som tydelige pejlemærker for, om kursisterne lærer det, de skal, kræver det, dels at læringsmålene er evaluerbare, dels at de inddrages aktivt undervejs i undervisningen. Undervisernes anvendelse af læringsmål i undervisningen ser ud til at variere en del, og denne variation kan være med til at forklare, at ikke alle interviewede kursister var bevidste om, at de arbejdede efter læringsmål. Uanset underviserens tilgang til læringsmål tegner evalueringen et klart billede af, at det styrker undervisningen, når underviseren vurderer, hvordan læringsmålene skal præsenteres for en aktuell kursistgruppe. For nogle kursister kan præsentationen af læringsmål i starten af uddannelsen virke overvældende, mens det for andre kursister er en velkendt måde at arbejde på.

Cooperative learning-strukturer understøtter læring gennem involvering og aktiv deltagelse

MED-grunduddannelsens gruppearbejde er opbygget omkring cooperative learning-strukturer (CL-strukturer). Det betyder, at gruppearbejde struktureres på faste måder, fx i diskussioner med talechips. Formålet med øvelserne er at skabe dynamik og aktiv deltagelse i undervisningsrummet.

Kursister og undervisere udtrykker stor begejstring for og tilslutning til, at MED-grunduddannelsen veksler mellem oplæg og øvelser. Gruppeøvelser giver et afbræk fra underviseroplæg og skaber grobund for aktiv deltagelse og gruppedynamik. Der er imidlertid delte holdninger til CL som metode, og øvelserne anvendes ikke lige stringent af alle undervisere. Derfor har heller ikke alle kursister oplevet, at der i deres uddannelse blev anvendt CL-strukturer i gruppeøvelserne.

Blandt de undervisere, der bruger alle eller dele af CL-øvelserne, og blandt de kursister, der oplevede, at CL-øvelser blev brugt, fremhæves følgende punkter som positive effekter af øvelserne:

- CL-øvelserne skaber god balance og afbræk i undervisningen og modvirker kedsomhed og envejskommunikation. Det er afgørende for kursisternes læring, at der sker noget nyt undervejs i undervisningen; ved for mange underviseroplæg mister kursisterne fokus.
- CL-øvelserne skaber dynamik og aktiv deltagelse: Øvelserne er med til at styre snak og hjælpe de stille og tilbageholdende med at byde ind i diskussioner.
- CL-øvelserne i grupper skaber kobling til praksis, hvilket understøtter læring og transfer. Læring opstår, når kursisterne laver opgaver, hvor alle kommer i spil, og tingene bliver gjort håndgribelige.
- CL-øvelserne giver kursisterne metoder og strukturer, der kan benyttes i gruppesituationer i eget MED-udvalg.

Cooperative learning-øvelserne passer ikke altid til kursistgruppen

Undervisere og kursister er enige om, at øvelser giver variation i undervisningen, skaber aktiv deltagelse og en god gruppedynamik. Alligevel rejses der fra underviser- og kursistperspektiv nogle kritikpunkter vedrørende CL som metode:

- CL-øvelserne passer ikke altid til kursistgruppen. Underviserne har derfor erfaret, at det er nødvendigt at tilpasse øvelserne til det aktuelle hold.
- Nogle CL-øvelser kan virke instrumentelle: Hvis kursisterne fx er gode til at lytte til hinanden og har "installeret deres indre talechip", kan det virke meget rigtigt at bruge talechips, der dikterer, at hver kursist fx har ordet to gange.
- Undervisere, der i begrænset omfang bruger CL-øvelserne, oplever, at andre typer af øvelser kan skabe en lige så god dynamik som CL-strukturerne.
- Usikre kursister kan blive bekymrede for, om de mon når frem til "facit" gennem snak og øvelser i grupper. Ikke alle kursister oplever, at der samles op på, om den løsning, de fandt frem til, var "den rigtige".

Vær MED-bogen understøtter og fastholder kursisters læring

Undervisningen på MED-grunduddannelsen understøttes gennem Vær MED-bogen, som indeholder slides fra undervisningen, uddrag af rammeaftalen, uddannelsens læringsmål samt sider til kursistens egne noter. Bogen har til formål at fastholde og understøtte alle kursisters læring. Der er stor begejstring blandt både kursister og undervisere for bogen, og det skyldes, at:

- Bogen er overskuelig og giver et godt overblik.
- Bogen har et godt format, som understøtter kursisters anvendelse af bogen.
- Bogen fastholder læring og refleksion, ved at kursisterne har mulighed for at tage noter undervejs.
- Bogen følger undervisningen godt, og der er overensstemmelse mellem slides og bog.
- Bogen er til at omsætte i daglig praksis, fordi den er nemt tilgængelig.
- Bogen har en legitimerende effekt i eget MED-udvalg, hvor der kan henvises konkret til en bestemt paragraf.

I interviewene peges der dog også på nogle udfordringer, der kan skrue ned for bogens effekt:

- 1 Underviserne vurderer, at bogen er teksttung. Derfor er bogen en støtte for de kursister, der har gode læse- og skrivekompetencer, men svage læsere kommer ikke i gang med bogen.
- 2 Nogle kursister ønsker en digital version af bogen i stedet for en fysisk version.
- 3 Enkelte undervisere oplever, at bogen ikke er brugbar for kursisterne, fordi den ikke indeholder lokalafतालen².

Spor 2: Evalueringen bekræfter, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være anvendelsesorienteret

Evalueringen viser, at der er stor opbakning til indsats teoriens anden centrale antagelse: at MED-grunduddannelsen virker ved at være anvendelsesorienteret. MED-grunduddannelsen giver en konkret viden om, hvordan MED fungerer, og hvad der eksempelvis kan tages op i MED. Kursisterne udtrykker, at de føler sig godt klædt på til at arbejde i MED, og uddannelsen har givet dem den nødvendige viden om MED's funktioner og arbejdsmåder, så de kan gå hjem og føle sig sikre i deres rolle. På den måde oplever kursisterne, at uddannelsen giver et udbytte, som de kan gå direkte hjem og bruge i deres eget MED-udvalg. Underviserne fremhæver, at uddannelsen giver en viden om kompetenceforhold og gensidig informationspligt, som gør MED-udvalgsmedlemmer bedre i stand til at samarbejde.

Evalueringen viser, at uddannelsen særligt formår at være anvendelsesorienteret, når underviseren har fokus på den lokale kontekst og samtidig gør undervisningen konkret og håndgribelig.

² PUF bemærker, at rekvirenten kan bestille eksemplarer, der indeholder lokalaftale. Ikke alle undervisere synes opmærksomme på denne mulighed.

Når underviseren har fokus på det lokale

For at skabe en undervisning, der er anvendelsesorienteret og tæt på praksis, er det nødvendigt, at underviseren evner at flytte uddannelsens indhold over i det lokale, jf. underviserhåndbogen. Underviserne bruger deres baggrundsviden om, hvor kursisterne kommer fra, og hvilken kultur der er på deres arbejdsplads, til at skabe en forbindelse mellem den centraliserede uddannelse og den lokale kontekst.

Når undervisningen gøres konkret og håndgribelig

For at være anvendelsesorienteret er det også nødvendigt, at MED-grunduddannelsen kobler sig til kursisternes egen verden på en konkret og håndgribelig måde. I forlængelse af vigtigheden af at kunne koble undervisningens indhold til kursisternes lokalafsnit fremhæver både undervisere og kursister vigtigheden af, at undervisningen konkretiseres og relateres til den praktiske virkelighed, som kursisterne oplever på deres arbejdsplads. Her spiller gruppearbejdet en væsentlig rolle, da det ifølge kursister og undervisere er her, at koblingen til egen praksis virkelig sker.

Blandede hold giver nye perspektiver

Blandede hold, hvor kursister møder hinanden på tværs af MED-udvalg i gruppearbejde og diskussioner giver nye perspektiver på, hvordan MED-samarbejdet kan se ud.

Når man møder repræsentanter fra andre MED-udvalg, får man nye perspektiver og indblik i, hvordan man arbejder med MED andre steder. På tværs af fagområder kan de praktiske øvelser med eksempler give inspiration til, hvordan man selv kan udvikle sit MED-samarbejde hjemme. Forudsætningen for dette synes dog at være, at kursisterne er i stand til at relatere andres praksis til deres egen.

Flere afsted fra MED-udvalget opleves som særligt anvendeligt

Både kursister og undervisere peger på, at det giver et særligt højt udbytte, når flere fra samme MED-udvalg er afsted sammen, fordi kursisterne dermed kan tage hul på drøftelser om deres fremtidige MED-samarbejde allerede på kurset.

Når en kursist er ny i MED og alene afsted, har det ifølge underviserne betydning for udbytte og transfer. Det er imidlertid et vilkår jf. uddannelsesprotokollatet, at en del kursister vil deltage enkeltvis og mens de er forholdsvis nye i MED, idet uddannelsen er obligatorisk og skal gennemføres inden for første år i funktionen. Data tyder på, at det ikke er helt tydeligt for undervisere og kursister, hvordan der skal tages højde for, at flere og flere kursister vil være helt nye i MED, i kraft af at uddannelsen med virkning fra 1. januar 2015 er blevet gjort obligatorisk.

En anvendelsesorienteret uddannelse er mere end én ting

Hvor kursisterne er enige om, at MED-uddannelsen skal være anvendelsesorienteret for at virke efter hensigten, synes de delte i deres holdninger til, hvad det vil sige, at en uddannelse er anvendelsesorienteret. For nogle kursister betyder det, at de forventer direkte og instruerende anvisninger på, hvordan de helt konkret skal arbejde med en specifik sag i eget MED-udvalg, mens andre kursister ønsker input, som de selv kan reflektere over og omsætte til deres egen virkelighed. Lidt firkantet sagt synes der at være en forventning hos nogle kursister om, at uddannelsen er anvendelsesorienteret, hvis den giver dem "svarene", mens andre kursister oplever, at den er anvendelsesorienteret, hvis den giver dem redskaber til selv at finde svarene. Denne forskel i opfattelsen af, hvornår uddannelsen er anvendelsesorienteret, kan hænge sammen med forskelle i kursisternes erfaring med at analysere og omsætte abstrakte tekster såsom en rammeaftale til egne svar. Denne forskel kan have betydning for, om uddannelsen opleves som anvendelig.

Spor 3: Evalueringen bekræfter, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være obligatorisk for alle i MED

Evalueringens datagrundlag bakker op om indsatssteoriens tredje antagelse om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være obligatorisk for alle i MED. Kursister og undervisere understreger, at det kvalificerer arbejdet i MED betydeligt, at alle medlemmer har et fælles sprog i forbindelse med MED-samarbejdet og har samme forståelse af opgaver og roller.

Det kvalificerer undervisningen, at alle roller i MED-udvalget er repræsenteret i undervisningslokalet

Når alle roller i et MED-udvalg er repræsenteret i undervisningslokalet, kvalificerer det undervisningen på den måde, at der bliver skabt en gruppedynamik, hvor alle perspektiver inddrages. Det fremhæves af både kursister og undervisere. Når alle roller i et MED-udvalg er repræsenteret, giver det en mere nuanceret debat, bredere vinkler og en bedre belysning af de forskellige udfordringer i MED-samarbejdet. Dette giver, ifølge kursisterne, et mere inspirerende undervisningsmiljø. Kursisterne fremhæver, at det bidrager til en større forståelse af, hvorfor eksempelvis ledere tænker, som de gør, og hvor forskelligt en aftale kan fortolkes af parterne i et MED-udvalg. Her fortæller underviserne, at særligt lederperspektivet kan være med til at gøre hele kursistgruppen klogere, men at netop lederne ofte er underrepræsenteret på kurserne.

Motivation er ikke altid noget man har, men noget man kan få

Både undervisere og kursister beskriver, at ikke alle kursister er motiverede fra starten til at gennemføre uddannelsen. Gennemgående viser evalueringen dog, at det er muligt for underviserne at vende den manglende motivation gennem en række greb:

- Underviseren skaber motivation ved at sælge budskabet om MED og kursisternes udbytte af uddannelsen.
- Underviseren viser, hvordan uddannelsen kan være et effektivt ledelsesværktøj til at skabe en mere effektiv arbejdsplads.
- Underviseren aktiverer og inddrager de mere skeptiske kursister.
- Underviseren fremstår selv partsneutral og inkluderende for alle MED-roller.
- Underviseren gør uddannelsen nærværende gennem egne konkrete eksempler på, hvorfor MED er vigtigt.
- Underviseren bruger øvelserne fra CL til at gøre kursisterne mere trygge.

En obligatorisk grunduddannelse skal tilrettelægges med blik for, at mange kursister er nye i MED

Fremover vil kursistgruppen på MED-grunduddannelsen primært komme til at bestå af kursister, der er nye i MED-samarbejdet. Dette er en praktisk konsekvens af, at der er indført en obligatorisk grunduddannelse. De interviewede kursister og undervisere henviser til, at grunduddannelsen i sin nuværende form lægger op til, at kursister byder ind med praktiske spørgsmål og erfaringer fra eget MED-udvalg, fx i øvelser og diskussioner, og dette kan opleves som vanskeligt for nye MED-udvalgsmedlemmer, der risikerer at få en observatørrolle. For at sikre, at alle kursister får et maksimalt udbytte af uddannelsen, er det vigtigt, at grunduddannelsens indhold og øvelser afspejler, at uddannelsen er tilrettelagt med blik for, at alle kursister deltager aktivt, også kursister, der endnu ikke har opbygget praktiske erfaringer fra MED-samarbejdet.

Kursisterne får et stort udbytte af MED-grunduddannelsen

Evalueringen viser, at kursisterne oplever, at de får et stort udbytte af MED-grunduddannelsen. Intentionen med MED-grunduddannelsen er, at den skal bibringe kursisterne kendskab til det formelle aftalegrundlag og styrke kursisternes motivation for og engagement i MED-samarbejdet. Det er også det udbytte, som kursisterne vurderer, at de har fået med sig fra uddannelsen. Kursisterne peger på, at de har fået ny, konkret viden om, hvad MED er, og hvordan MED fungerer. Den ny erhvervede viden kvalificerer ifølge kursisterne arbejdet i MED, blandt andet fordi de oplever, at de har fået en større sikkerhed om roller og muligheder. Derudover fremhæver de, at grunduddannelsen bidrager med engagement og lyst til at gå i gang med opgaveløsningen.

Et bedre kendskab til aftalegrundlaget og MED's funktion

Kursisterne peger på, at de har fået brugbar viden, der sætter dem i stand til at gå hjem og kvalificere deres arbejde i MED-udvalget. Her fremhæver kursisterne både håndgribelige aktiviteter og tiltag, som de har fået med sig hjem fra uddannelsen, såvel som en øget forståelse af og bevidsthed om, hvad MED skal beskæftige sig med og hvordan. Nogle kursister oplever, at MED-grunduddannelsen har været en genopfriskning og en præcisering af, hvad MED arbejder med og hvordan, og i den forbindelse udtrykker kursisterne, at MED-grunduddannelsen har gjort dem mere bevidste – selvom de i udgangspunktet var erfarne i MED.

En bedre viden giver sikkerhed i rollen

Den viden, kursisterne har fået på MED-grunduddannelsen, giver sig udslag i en oplevelse af større sikkerhed i deres rolle i MED. Uddannelsen klæder kursisterne godt på til at kunne deltage i møderne, og kursisterne vurderer, at de fremover vil få mere ud af møderne pga. den nye viden, de har fået på uddannelsen. Tre forhold fremhæves af kursisterne i denne forbindelse:

- 1 MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en større forståelse af, hvad der hører til på MED-udvalgsmøderne, og hvordan forskellige ting skal drøftes. Med denne bedre forståelse oplever kursisterne, at MED-grunduddannelsen betyder, at de kan bidrage med mere på møderne, og at de har bedre muligheder for at forberede sig inden møderne.
- 2 MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en bedre forståelse af deres rolle i MED-udvalget. Forståelsen af, hvem man repræsenterer i et MED-udvalg, er blevet skærpet, og det har en betydning for, hvordan man arbejder i MED.
- 3 MED-grunduddannelsen har også givet de kursister, der er medarbejderrepræsentanter, en større bevidsthed om at være i tættere dialog med deres bagland.

Engagement og motivation for MED

En væsentlig tanke med MED-grunduddannelsen er, at den skal styrke MED-udvalgsmedlemmernes motivation for og engagement i MED-samarbejdet. Det betyder, at MED-medlemmer efter uddannelsen skal have fået en lyst til at gå hjem og bringe deres tilegnede viden i spil. Evalueringen bekræfter denne forestilling om MED-grunduddannelsen, idet vi kan se, at kursisterne fx udtrykker en oplevelse af at ville arbejde aktivt på at bringe nye ideer og initiativer i spil i deres MED-udvalg.

Kursisterne nævner særligt tre typer af tiltag, som de har været i stand til at arbejde med i deres organisation efter endt uddannelse:

- Effektueret konkrete tiltag i MED ud fra det, de har lært på uddannelsen. Dette kan fx være bedre dagsordener eller en afklaring af, hvordan forhold behandles i MED.
- Skabt en større synlighed om MED på arbejdspladsen gennem oplysende indslag på personalemøder og lignende.
- Fået et bedre samarbejde i MED gennem snakke om, hvordan MED skal løse opgaver, og hvordan man taler til hinanden i MED. I den forbindelse fremhæver kursisterne, at en vigtig læring fra uddannelsen var, at MED-udvalget skal løse opgaver i fællesskab.

Kursister oplever, at det har betydning for transfer at være flere afsted sammen

Det er et vilkår jf. uddannelsesprotokollatet at en del kursister vil være på kurset alene, fordi uddannelsen skal gennemføres inden for første år i funktionen. Interview med kursisterne peger imidlertid på, at det at være afsted flere sammen fra samme MED-udvalg har betydning for muligheden for at bringe viden i spil efterfølgende.

Det er der ifølge kursister og undervisere følgende årsager til:

- At høre samme information i samme rum giver fællesskabsfølelse og en mulighed for at tage hul på drøftelserne allerede på kurset.
- At afprøve dialog- og samarbejdsredskaberne sammen, giver en bedre dialog rundt om bordet derhjemme.

At være afsted sammen betyder, at der flere om at bringe de gode ideer i spil, når man kommer hjem.

2 Indledning

I 2014 udviklede Parternes Uddannelsesfællesskab (PUF)³ en ny MED⁴-grunduddannelse. PUF ønsker at få nærmere indblik i, om intentionerne med uddannelsen indfries, og har derfor bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en evaluering af uddannelsen. Resultaterne fra evalueringen præsenteres i denne rapport.

2.1 Kort om MED-grunduddannelsen

PUF udviklede i 2014 en ny MED-grunduddannelse, der trådte i kraft 1. januar 2015. MED-grunduddannelsen henvender sig til ledere og medarbejdere, der er medlemmer af et MED-udvalg på deres arbejdsplads.

En overordnet intention med at udvikle en ny uddannelse var at tilvejebringe en kortere, fokuseret og mere standardiseret uddannelse end den hidtidige MED-uddannelse. Med den nye uddannelse er det blevet obligatorisk for alle ledere og medarbejdere i et MED-udvalg at gennemføre uddannelsen inden for deres første år i funktionen.

Formålet med den nye MED-grunduddannelse er, ifølge uddannelsesprotokollatet, at:

- Kvalificere ledelses- og medarbejderrepræsentanter til at indgå i et samarbejde om de samlede opgaver i MED-systemet set i et helhedsperspektiv.
- Give deltagerne kendskab til det formelle grundlag for samarbejdet.
- Skabe en erkendelse hos deltagerne af, at samarbejde er af væsentlig betydning såvel for udvikling af kvalitet og service som for personalepolitikken og medarbejdernes udviklingsmuligheder og trivsel.
- Medvirke til, at samarbejdet kan udføres i praksis under hensyntagen til de særlige vilkår i en politisk ledet organisation.
- Understøtte deltagernes motivation og engagement og bibringe dem en forståelse for MED-systemets skabelse af merværdi i deltagernes egen organisation.

Ifølge underviserhåndbogen er undervisningen på MED-grunduddannelsen kendetegnet ved, at den på nogle punkter er centralt organiseret og tilrettelagt af PUF gennem seks læringsmål, som er:

- MED-ideen og formålet i den lokale MED-aftale
- Kompetenceforhold i MED
- Opgaver i MED
- Rammer og vilkår for MED
- Information og drøftelse i MED
- Retningslinjer for MED.

Læringsmålene er omdrejningspunktet i uddannelsen og er et styringsredskab. PUF har udviklet PowerPoints til hvert læringsmål, som underviserne skal bruge i deres oplæg. På andre punkter skal underviseren selv give undervisningen et personligt præg: PUF har således udarbejdet noter og stikord, som tjener til inspiration til oplæg om læringsmålene, men underviseren skal selv udforme sine oplæg, så de falder ham eller hende naturligt. Derudover skal underviseren udarbejde egne slides om lokalaftalen.

³ Parternes Uddannelsesfællesskab (PUF) består af KL, Danske Regioner og Forhandlingsfællesskabet.

⁴ MED står for medindflydelse og medbestemmelse.

Ud over oplæg indeholder uddannelsen øvelser, som PUF har udviklet med afsæt i CL-strukturer. I underviserhåndbogen får underviserne vejledning til øvelserne, ligesom de også får mulighed for at bruge slides til øvelserne, hvis de ønsker dette.

Undervisningen er endvidere kendetegnet ved at være tilrettelagt med afsæt i et eksplicit ønske om at være praksisnær og anvendelsesorienteret. I underviserhåndbogen fremhæves det derfor, at de to principper, der skal gå igennem undervisningen som en rød tråd, er 1), at MED-grunduddannelsen tager udgangspunkt i de fastlagte læringsmål, og 2), at MED-grunduddannelsen sikrer transfer.

2.2 Evalueringens formål og evalueringsspørgsmål

Denne evaluering har til formål at tilvejebringe viden, der kan hjælpe PUF med at kvalificere og videreudvikle MED-grunduddannelsen, herunder tilvejebringe viden, der kan danne grundlag for initiativer til kompetenceudvikling af underviserne. Det konkrete spørgsmål, evalueringen vil søge svar på, er følgende: Hvordan og under hvilke omstændigheder virker MED-grunduddannelsen efter hensigten?

2.3 Evalueringens design og metode

Evalueringen af MED-grunduddannelsen er gennemført som en såkaldt virkningsevaluering. En virkningsevaluering repræsenterer en processuel tilgang til effektevaluering. Den tager udgangspunkt i formuleringen af en række begrundede antagelser eller forestillinger om, hvordan en indsats tænkes at lede til bestemte resultater. Antagelserne om, hvordan indsatsen virker, betegnes indsatsteorien. Indsatsteorien om MED-grunduddannelsen præsenteres i kapitel 3.

I dette afsnit beskriver vi evalueringens to trin: først EVA's arbejde med at opstille indsatsteorien om MED-grunduddannelsen, dernæst arbejdet med at evaluere, om de enkelte led i indsatsteorien fører til forventede resultater.

2.3.1 Opstilling af indsatsteori om MED-grunduddannelsen

Første skridt i evalueringen var at opstille en indsatsteori om, hvordan MED-grunduddannelsen tænkes at virke. EVA har opstillet indsatsteorien på baggrund af følgende kilder:

- Individuelle interviews med hhv. kursister, PUF-MED-undervisere og nøgleaktører bag uddannelsen
- Officielle dokumenter om MED-grunduddannelsen samt litteratur om transfer
- Workshops med hhv. PUF-MED-undervisere og nøgleaktører bag uddannelsen.

Gennemførelse af interviews med aktører, der er involveret i uddannelsen

For at sikre, at indsatsteorien rummer forskellige relevante forestillinger om, hvordan MED-grunduddannelsen kan kvalificere arbejdet i et MED-udvalg, gennemførte EVA i september 2015 interviews med forskellige aktører, der er involveret i MED-grunduddannelsen. Formålet med interviewene var at afdække forestillinger om, hvad der kan have betydning for, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten. Interviewene blev gennemført som semistrukturerede telefoninterviews:

- Fire interviews med nøgleaktører bag uddannelsen (PUF-S₆): Interviewene havde primært til formål at belyse 1) rationalerne bag den måde, MED-grunduddannelsen er tilrettelagt på, og 2) hvilke betingelser der anses som centrale for, at undervisningen fører til de ønskede resultater. Ved udvælgelse af interviewpersoner er der lagt vægt på at sikre spredning, så både arbejdsgiver- og medarbejderside er repræsenterede.
- Seks interviews med PUF-MED-undervisere: Interviewene havde særligt fokus på at indfange undervisernes perspektiver på, hvad der skal til, for at kursisterne lærer det, de skal, og kan bruge det, når de kommer tilbage til deres egne MED-udvalg. Herudover var formålet med interviewene at få indblik i forestillinger om, hvad der hhv. kan hæmme og fremme den gode

⁵ Forud for arbejdet med at opstille indsatsteorien opbyggede EVA's projektgruppe viden om MED-grunduddannelsen gennem følgende aktiviteter: observationer af undervisning på MED-grunduddannelsens dag 1, afholdelse af "evalueringstællingsskaber" for undervisere på to PUF Akademi dage samt udvikling af evalueringsskemaer til deltagerevaluering og pædagogiske evalueringsskemaer.

⁶ PUF-S er den arbejdsgruppe, der har tilrettelagt den reviderede MED-grunduddannelse, der trådte i kraft 1. januar 2015.

undervisning. PUF har kontaktet underviserne og tilstræbt spredning i forhold til følgende udvælgelseskriterier: underviserens undervisningsaktivitet (antal hold), uddannelsesbaggrund, involvering i arbejdsgruppen bag udvikling af uddannelsen samt erfaring (før eller efter omlægning af uddannelsen).

- Tre telefoninterviews med kursister, der har gennemført uddannelsen 3-6 måneder forud for interviewet. Interviewene havde særligt fokus på kursisternes perspektiver på, hvordan en MED-grunduddannelse ideelt set skal foregå, for at man som deltager lærer det, man skal, og kan bruge det i praksis, når man kommer tilbage til sit eget MED-udvalg. PUF har rekrutteret kursisterne. Der er tilstræbt spredning i forhold til kursisternes rolle (medarbejderrepræsentant, arbejdsmiljørepræsentant og ledelsesrepræsentant) og anciennitet i MED. Kursisterne havde deltaget på tre forskellige hold på MED-grunduddannelsen.

Inddragelse af officielle dokumenter og litteratur om transfer

I arbejdet med indsats teorien har EVA inddraget en række centrale dokumenter bag MED-grunduddannelsen, særligt:

- Vær MED-bogen
- Underviserhåndbogen for MED-grunduddannelsen
- Rammeaftale om medindflydelse og medbestemmelse.

EVA har desuden orienteret sig i litteratur om transfer (Wahlgren) for at få teoretisk indblik i, hvad der skal til for at bringe ny erhvervet viden i anvendelse.

Opstilling af udkast til indsats teori

EVA har gennemført en systematisk analyse (en såkaldt framework-analyse) af de gennemførte interviews. Alle interviewudsagn er inkluderet og grupperet tematisk på tværs af interviewmaterialet. Med udgangspunkt i dette materiale har EVA opstillet et udkast til en indsats teori om MED-grunduddannelsen.

Workshops til kvalificering og fokusering af indsats teori

EVA's udkast til indsats teori er blevet kvalificeret og fokuseret af aktører tæt på uddannelsen. I september 2015 gennemførte EVA to workshops med hhv. PUF-S og PUF-MED-undervisere med henblik på at kvalificere og fokusere EVA's udkast til indsats teori. Der blev tilstræbt samme spredning i udvælgelsen af deltagerne som ved udvælgelsen til de indledende interviews. I de to workshops deltog dog både personer, der var blevet interviewet forud for workshoppen, og personer, der ikke tidligere havde været involveret i opstillingen af indsats teorien. I alt deltog otte personer i workshoppen med PUF-S, mens ti personer deltog i workshoppen med undervisere. Formålet med de gennemførte workshops var at:

- 1 Kvalificere indsats teorien: Workshopdeltagerne diskuterede de antagelser, EVA havde opstillet på baggrund af analysen af de gennemførte interviews. Drøftelserne havde til formål at skærpe formuleringer og forståelser i indsats teorien for herigennem at sikre, at antagelserne i indsats teorien var forståelige og genkendelige for deltagerne. Desuden havde drøftelserne til formål at efterprøve forestillinger om kausalitet: hvad kan med rimelighed siges at påvirke hvad under hvilke omstændigheder?
- 2 Prioritere de vigtigste antagelser i indsats teorien: Workshopdeltagerne diskuterede og vurderede, hvilke dele af indsats teorien der ville være særligt interessante og relevante at se nærmere på i evalueringen.

På baggrund af de to workshops tilpassede EVA indsats teorien om MED-grunduddannelsen. Den samlede indsats teori er beskrevet og illustreret i kapitel 3.

2.3.2 Evaluering af indsatsen

Andet skridt i evalueringen var at fastslå, om MED-grunduddannelsen virker ad de kanaler, som indsats teorien antager⁸.

⁷ Det viste sig at være særligt udfordrende at rekruttere kursister, hvorfor kursistperspektivet kun er repræsenteret i form af tre interviews.

⁸ Som aftalt med PUF-S afgrænses evalueringen til udelukkende at beskæftige sig med virkninger, der kan identificeres inden for den tidsperiode, hvor evalueringen er gennemført. Den vil altså ikke kunne sige noget om eventuelle virkninger, som måtte optræde på længere sigt.

EVA har testet indsats teorien gennem analyse af følgende data:

- Individuelle interviews med ti kursister ad to omgange:
 - Umiddelbart efter deltagelse i MED-grunduddannelsen (august-september 2016)
 - Cirka tre måneder efter deltagelse i MED-grunduddannelsen (november-december 2016)
- Individuelle interviews med i alt seks undervisere på MED-grunduddannelsen (november-december 2016)
- Spørgeskemadata fra to spørgeskemaundersøgelser blandt kursister:
 - Umiddelbart efter endt uddannelse
 - Fem måneder efter endt uddannelse.

Interviews med kursister umiddelbart efter endt uddannelse

Formålet med interviewene med kursister var at få indblik i kursisternes oplevelser af, hvordan MED-grunduddannelsen har klædt dem på til at varetage roller og opgaver i eget MED-udvalg. Interviewene, der blev gennemført telefonisk, umiddelbart efter at kursisterne havde gennemført MED-grunduddannelsen, tog afsæt i en tematisk interviewguide, der sikrede, at kursisterne bidrog med erfaringer og perspektiver, der kan kaste lys over, om uddannelsen virker efter hensigten. I udvælgelsen af de ti kursister er der tilstræbt spredning i forhold til kursisternes uddannelsesbaggrund og rolle i MED (medarbejderrepræsentant, arbejdsmiljørepræsentant og ledelsesrepræsentant).

Interviews med kursister tre måneder efter endt uddannelse

Formålet med at interviewe de samme kursister igen, tre måneder efter at de havde gennemført MED-grunduddannelsen, var at få indblik i, hvordan de sætter den viden, de har tilegnet sig, i spil i deres eget MED-udvalgsarbejde. Forud for hvert interview orienterede interviewereren sig i det forrige interview. Dette med henblik på at spørge systematisk ind til, hvordan kursisten havde arbejdet med at omsætte den viden og de planer, han eller hun havde fremhævet som spændende eller vigtige umiddelbart efter endt uddannelse.

Interviews med undervisere

Formålet med at interviewe forskellige undervisere på MED-grunduddannelsen var at få indblik i, hvordan forskellige undervisere oplever, at den nye MED-grunduddannelse understøtter kursisternes læring. Interviewene blev gennemført telefonisk og tog afsæt i en semistruktureret interviewguide, der følger indsats teoriens forskellige elementer. Til forskel fra interviewene med kursisterne indeholder interviewene med underviserne perspektiver på, hvordan det fungerer, at undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt⁹. PUF har udvalgt de seks undervisere og tilstræbt spredning i forhold til følgende udvælgelseskriterier: underviserens undervisningsaktivitet (antal hold), uddannelsesbaggrund, involvering i arbejdsgruppen bag udvikling af uddannelsen, erfaring som underviser på MED-grunduddannelse (før og efter omlægning af uddannelsen) samt PUF-underviser/både PUF-MED-underviser og lokal MED-underviser.

Bearbejdning og analyse af interviewdata

Vi har optaget og transskriberet alle interviews og har grebet det analytiske arbejde an på følgende vis: Vi har kodet og meningskondenseret samtlige interviews inden for en tematisk ramme, et framework, der har gjort det muligt for os på samme tid at læse på tværs af cases og temaer, dvs. enten fokusere på, hvad en enkelt interviewperson siger, eller fokusere på, hvad alle interviewpersoner siger om et afgrænset tema. Læser man lodret i framework-matricen, kan man få overblik over alle interviewdata, der siger noget om det samme element i indsats teorien (fx alle beskrivelser, der afspejler perspektiver på temaet "erfaringer med at arbejde i CL-strukturer", "oplevelser af, hvad der gør undervisningen anvendelsesorienteret" eller "udbytte af undervisningen"). Læser man vandret i frameworket, kan man koncentrere sig om alle interviewdata, der knytter sig til en bestemt interviewperson (fx alle udsagn, der stammer fra et interview med én bestemt kursist eller underviser). Vi har anvendt vores framework til at gennemføre en systematisk, tematisk analyse af data grupperet under samme delspørgsmål/overskrift: Hvilken variation kan vi fx spore i interviewpersonernes perspektiver på, hvordan arbejdet i CL-strukturer påvirker undervisningen og kursisternes udbytte af undervisningen?

⁹ Kursister kan forholde sig til, hvordan de oplever, at undervisningen og underviseren understøtter deres læring og klæder dem på til deres arbejde i MED-udvalget. De kan derimod ikke forholde sig til, hvem der har tilrettelagt undervisningen ud fra hvilke logikker.

Analysen af samtlige temaer i frameworket har givet os mulighed for at svare nuanceret på følgende spørgsmål: Hvad siger variationerne i data om, hvordan indsatsen virker, for hvem og under hvilke omstændigheder?

I analysen af interviewdata har vi interesseret os for variationen i data snarere end for, hvem og hvor mange der giver udtryk for et bestemt synspunkt. Det indebærer, at vi har inkluderet alle udsagn, herunder udsagn, der kan betragtes som enkeltstående.

Brug af data fra spørgeskemaundersøgelser

Evalueringen inddrager data fra to spørgeskemaundersøgelser, som PUF kontinuerligt sender til samtlige kursister på MED-grunduddannelsen. Spørgeskemaerne er udviklet af EVA¹⁰. Formålet med at inddrage spørgeskemadata har været at få et overblik over udbredelsen af kursisters svar på spørgsmål, der kan sige noget om indsatssteoriens holdbarhed. Det første spørgeskema udsendes elektronisk umiddelbart efter endt uddannelse, og den anden spørgeskemaundersøgelse gennemføres fem måneder efter endt uddannelse. Spørgeskemaerne er udsendt af PUF, som har videreleveret data til EVA til brug for evalueringen. Første spørgeskema har 2.014 respondenter, og andet spørgeskema har 742 respondenter. Det er i denne evaluering ikke muligt at vurdere svarprocent eller bortfald i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, og derfor kan datas kvalitet og repræsentativitet ikke vurderes. EVA vurderer dog, at der generelt bør tages forbehold for, at kursister, som har svage læse- og skrivekompetencer, kan være underrepræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen.

I begge spørgeskemaer anvendes der såkaldt afbalancerede svarskalaer, der sikrer, at der er lige mange positive og negative udfald, og at besvarelsene dermed ikke forskydes i en negativ eller positiv retning. Når der i skemaerne spørges om, i hvilken grad noget gør sig gældende, gør vi fx brug af følgende svarskala: "I høj grad", "I nogen grad", "I mindre grad", "Slet ikke". Her ses "I høj grad" og "I nogen grad" som positive svar, mens "I mindre grad" og "Slet ikke" ses som negative svar. At vi tolker svarene sådan, ligger både i selve formuleringen af svarkategorierne og i deres rækkefølge og indbyrdes relation, hvoraf det forventes at fremgå for respondenterne, at der er tale om rangerede svarkategorier.

I brugen af de udvalgte resultater fra spørgeskemaundersøgelserne er der testet for signifikante sammenhænge (foretaget kryds) med en række baggrundsvariable, fx uddannelsesbaggrund og funktion i MED. Denne nærmere analyse af data har ikke vist signifikante forskelle i besvarelsene. Eftersom der er meget lidt variation i datastrukturen (fx afgives der nærmest 100 % positive svar på en række spørgsmål), og eftersom der, jf. ovenfor, kan være et skævt bortfald, skal det dog bemærkes, at en signifikantest ikke i alle tilfælde vil kunne svare på, om der er systematiske forskelle i besvarelsene.

2.4 Evalueringens organisering

Evalueringen er gennemført af en projektgruppe i EVA. Projektgruppen har ansvaret for evalueringens gennemførelse og resultater.

Fase 1: Opstilling af indsatssteori

Projektgruppen, der har arbejdet med at opstille indsatssteorien om MED-grunduddannelsen, består af evalueringskonsulent Sara Hach (projektleder) og chefkonsulent Mia Lange.

Fase 2: Evaluering af indsatsen (dataindsamling)

Projektgruppen, der har gennemført dataindsamlingen, består af chefkonsulent Mia Lange (projektleder) og metodekonsulent Niels Peter Mortensen.

Fase 3: Analyse af data og formidling af evalueringens resultater

Arbejdet med at analysere data og skrive rapporten er gennemført af chefkonsulent Mia Lange (projektleder) og specialkonsulent Cecilie Juul Jørgensen.

¹⁰ EVA har udviklet, herunder pilottestet, spørgeskemaerne som led i udviklingen af en række pædagogiske evalueringsredskaber efterspurgt af PUF.

3 Forestillinger bag MED-grunduddannelsen

Evalueringen af MED-grunduddannelsen er gennemført som en såkaldt virkningsevaluering. En virkningsevaluering tager afsæt i en række begrundede forestillinger om, hvordan og under hvilke omstændigheder en bestemt indsats tænkes at virke efter hensigten. De begrundede forestillinger om indsatsen kaldes for en *indsatsteori*, og virkningsevaluering går i korte træk ud på at teste holdbarheden af en indsatssteori: Sker der det, vi forventer? Under hvilke omstændigheder opnår vi de resultater, vi ønsker?

Dette kapitel præsenterer den indsatssteori, der danner grundlag for evalueringen af MED-grunduddannelsen. Indsatssteorien er opstillet på baggrund af EVA's systematiske analyse og afgrænsning af en række data og kilder (se afsnit 2.3.1), der tilsammen tegner et billede af, hvad der skal til, for at kursisterne når de opstillede læringsmål og bringer deres læring i anvendelse i eget MED-udvalg.

I arbejdet med at opstille indsatssteorien har EVA, i tæt samråd med evalueringens styregruppe (PUF-S), valgt at koncentrere sig om at følge tre centrale hovedspor af forestillinger om, hvordan og under hvilke omstændigheder MED-grunduddannelsen tænkes at virke efter hensigten:

- 1 Uddannelsen virker ved, at undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt.
- 2 Uddannelsen virker ved at have et anvendelsesorienteret sigte.
- 3 Uddannelsen virker ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg.

De tre hovedspor, der præsenteres i nedenstående afsnit, danner udgangspunkt for rapportens efterfølgende kapitler.

3.1 Indsatssteoriens tre hovedspor

3.1.1 Uddannelsen virker, ved at undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt

Indsatssteoriens første hovedspor hviler på en grundlæggende forestilling om, at kursister får et optimalt udbytte af MED-grunduddannelsen, når undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt af PUF. Ræsonnementet bag forestillingen er, at det rummer en vis usikkerhed at lade det være helt op til hver enkelt underviser at organisere og tilrettelægge undervisningen med afsæt i det formelle aftalegrundlag for MED-samarbejdet. Hovedsporet indeholder følgende antagelser (afbildet som orange pile i de efterfølgende grafiske illustrationer):

- 1 Når kursisterne bliver undervist i det indhold, som parterne er enige om, de skal undervises i, opstår der klarhed om MED-samarbejdet.
- 2 Når undervisningen er bygget op omkring seks fastlagte læringsmål, er det tydeligt for kursisterne, hvad de skal lære.
- 3 Når kursisterne laver gruppearbejde inspireret af CL-strukturer, opstår der dynamik og aktiv deltagelse i kursistgruppen.
- 4 Når kursisterne får udleveret et fælles materiale (en Vær MED-bog), understøtter og fastholder det deres læring fra uddannelsen.

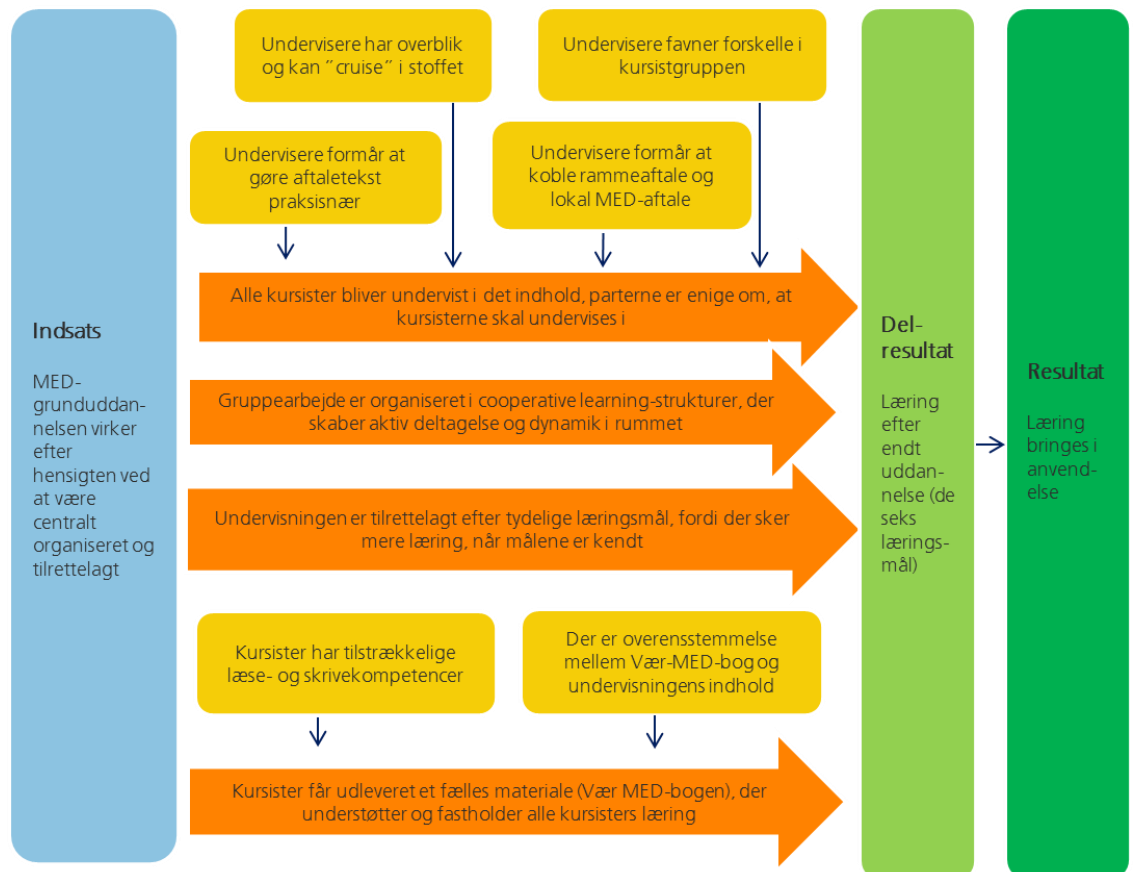
Indsatssteoriens første hovedspor anskueliggør også en række omstændigheder (afbildet som gule kasser i de efterfølgende grafiske illustrationer), der tænkes at have betydning for, om oven-

nævnte antagelser holder stik. Blandt andet fremhæves det, at undervisning og læring er dynamiske størrelser, og det antages at have afgørende betydning for undervisningens kvalitet, at de undervisere, der skal gennemføre den, ikke alene kan følge de centralt udstukne direktiver, men også skabe begejstring og "tænde en MED-glød" ved at gøre brug af en række pædagogiske og didaktiske kompetencer, der sikrer, at den aktuelle kursistgruppes forudsætninger og potentialer imødekommes bedst muligt. Disse tanker er i tråd med underviserhåndbogen, der fx i afsnittet om undervisernes oplæg præciserer, at de stikord, PUF har formuleret til hver slide, er tænkt som en støtte til underviserne, og at det er vigtigt, at underviserne bruger formuleringer og eksempler, som er naturlige for dem selv (underviserhåndbogen s. 7). Den gode undervisning forventes med andre ord at opstå, når underviserne formår at balancere mellem at følge PUF's materiale og give undervisningen et personligt præg. Det antages også, at Vær MED-bogen understøtter kursisternes læring mest muligt, hvis kursisterne har tilstrækkelige læse- og skrivekompetencer, og hvis der er klar overensstemmelse mellem bogen og undervisningens indhold. Samlet set indeholder indsatssteoriens første hovedspor antagelser om, at følgende omstændigheder har betydning for, om uddannelsen virker efter hensigten ved at være centralt organiseret og tilrettelagt:

- 1 Underviseren har overblik over undervisningens indhold og formår at "cruise" i stoffet. Dette for at imødekomme de spørgsmål og den interesse, kursisterne aktuelt bliver optaget af.
- 2 Underviseren kan favne forskelle i kursistgruppen. Dette for at sikre, at underviseren aktivt forholder sig til, at kursistgruppen på en MED-grunduddannelse har forskellige deltagerforudsætninger.
- 3 Underviseren formår at gøre aftaleteksten praksisnær og formår at koble rammeaftale og lokal MED-aftale.
- 4 Kursisterne har tilstrækkelige læse- og skrivekompetencer, og der er overensstemmelse mellem Vær MED-bogen og undervisningen.

Figur 1 viser en grafisk fremstilling af, hvordan uddannelsen forventes at virke efter hensigten ved at være centralt organiseret og tilrettelagt.

Figur 1
Indsatssteoriens første spor

3.1.2 Uddannelsen virker ved, at undervisningen har et anvendelsesorienteret sigte
 Indsatsteoriens andet hovedspor tager afsæt i en opmærksomhed over for, at kursisterne skal undervises i et formelt aftalegrundlag, der af nogle interviewpersoner omtales som relativt "tørt aftalestof". Hovedspor 2 i indsatsteorien adresserer en opmærksomhed over for, at MED-grunduddannelsen først får en reel værdi, når den viden, kursisterne tilegner sig på uddannelsen, kan bringes i spil i eget MED-udvalg. En central forestilling om, hvordan uddannelsen tænkes at virke efter hensigten, har specifikt fokus på, at viden skal omsættes:

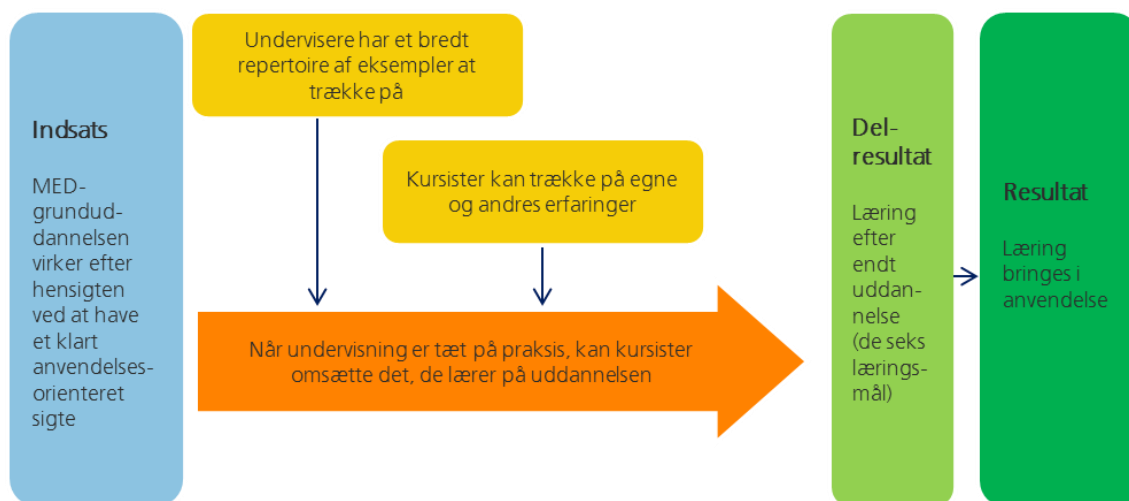
- 1 Når undervisningen går tæt på praksis og har et anvendelsesorienteret sigte, får kursisterne indblik i, hvordan de kan bruge det, de har lært, i deres eget MED-udvalg.

Indsatsteoriens andet hovedspor indeholder samtidig nogle antagelser om, hvad der kan have betydning for, at undervisningen bliver anvendelsesorienteret. Her fremhæves det som vigtigt, at både undervisere og kursister er i stand til at skabe koblinger mellem teori og praksis:

- 1 Underviseren har et bredt repertoire af eksempler at trække på.
- 2 Kursister kan trække på egne og andres erfaringer.

Figur 2 viser en grafisk fremstilling af, hvordan uddannelsen forventes at virke efter hensigten ved at være tæt på praksis og have et anvendelsesorienteret sigte:

Figur 2
Indsatsteoriens andet spor

3.1.3 Uddannelsen virker ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg

Indsatsteoriens tredje hovedspor tager afsæt i en forestilling om, at MED-grunduddannelsen har størst virkning i praksis, hvis uddannelsen gøres obligatorisk. Ræsonnementet bag denne forestilling er, at det styrker det praktiske arbejde i MED, når alle medlemmer af et MED-udvalg forstår MED-ideen og har samme viden om det formelle aftalegrundlag for MED-samarbejdet. Samtidig antages det, at undervisningen på MED-grunduddannelsen kvalificeres, når forskellige repræsentanter fra et MED-udvalg deltager på samme hold – det betyder, at såvel ledelsesrepræsentanter som medarbejderrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter er repræsenteret på et hold, men ikke nødvendigvis, at de kommer fra samme MED-udvalg.

- 1 Når MED-grunduddannelsen er fælles (obligatorisk) for alle medlemmer af et MED-udvalg, får kursister samme information om roller og opgaver i MED, og dette kvalificerer samarbejdet i MED.
- 2 Når MED-grunduddannelsen er fælles (obligatorisk) for alle medlemmer af et MED-udvalg, opstår der en dynamik i rummet, der forbereder kursister på roller og samarbejde i eget MED-udvalg.

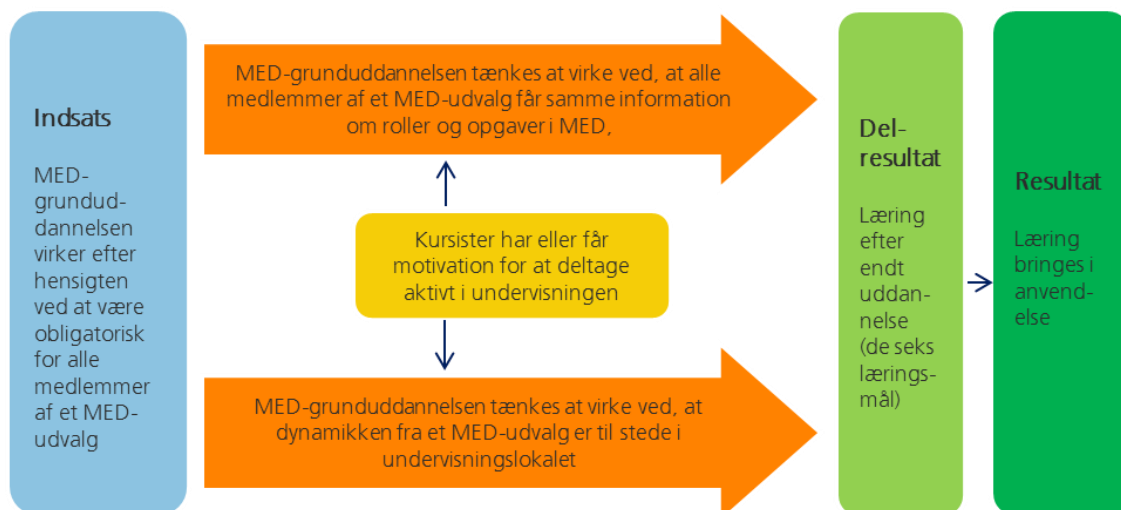
Indsatsteoriens tredje hovedspor omfatter en opmærksomhed over for, at det indebærer en vis risiko at gøre en uddannelse obligatorisk. Hvis kursister deltager af tvang snarere end af lyst, kan

det have en betydning for deres motivation, deltagelse og udbytte af undervisningen. Hvis uddannelsen skal virke efter hensigten ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg, fremhæves motivation som en faktor af væsentlig betydning, og det bemærkes samtidig, at motivation ikke alene er noget, man har, men også noget, der kan opstå i løbet af undervisningen:

- 1 Kursister på MED-grunduddannelsen har eller får motivation for at deltage aktivt i undervisningen.

Figur 3 viser en grafisk fremstilling af, hvordan uddannelsen forventes at virke efter hensigten ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg:

Figur 3
Indsatsteoriens tredje spor

3.2 Indsatsteorien om MED-grunduddannelsen

De tre hovedspor af forestillinger, der er udfoldet i forrige afsnit, udgør den indsatsteori, der danner udgangspunkt for evalueringen af MED-grunduddannelsen. Det grundlæggende ræsonnement, evalueringen vil forfølge, ser overordnet sådan ud:

Figur 4
Samlet fremstilling af indsatsteoriens tre spor

4 Spor 1: Når undervisningen er centralt organiseret og tilrettelagt

MED-grunduddannelsen har et klart fokus og en rød tråd, og den er tilrettelagt, så alle kursister bliver præsenteret for den samme grundviden om MED. Dette budskab går igen i interviews med undervisere og kursister, der vurderer, at uddannelsen overordnet set er skruet rigtig godt sammen. De henviser til et godt og overskueligt materiale, et velafgrænset indhold og nogle metoder, der lægger op til aktiv deltagelse. Den gode undervisning opstår imidlertid først, i det øjeblik underviseren er dygtig til at skabe et engagement i MED-samarbejdet. Underviseren skal være fagligt dygtig, brænde for sit stof og tilpasse undervisningen til den aktuelle kursistgruppe. Dette er hovedkonklusionen i dette kapitel, der ser nærmere på, hvordan og under hvilke omstændigheder MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være centralt organiseret og tilrettelagt af PUF.

Kapitlet består af fire hovedafsnit, der hver især tester, om uddannelsen virker ad de kanaler, som indsats-teorien antager:

- Når kursisterne bliver undervist i det indhold, parterne er enige om, de skal undervises i, opstår der klarhed om MED-samarbejdet (afsnit 4.1).
- Når undervisningen er bygget op omkring seks fastlagte læringsmål, er det tydeligt for kursisterne, hvad de skal lære (afsnit 4.2).
- Når kursisterne laver gruppearbejde inspireret af CL-strukturer, opstår der dynamik og aktiv deltagelse i kursistgruppen (afsnit 4.3).
- Når kursisterne får udleveret et fælles materiale (en Vær MED-bog), understøtter og fastholder det deres læring fra uddannelsen (afsnit 4.4).

4.1 Når indholdet er centralt fastlagt

Et særligt kendetegn ved MED-grunduddannelsen er, at PUF har udviklet faste slides, som underviserne skal gøre brug af i kombination med underviserens egne slides om den lokale MED-aftale og den lokale kontekst. Ifølge indsats-teorien er ræsonnementet bag udviklingen af en standardiseret undervisningspakke, at kursisterne får den mest præcise viden om MED-samarbejdet, når de bliver undervist i det indhold, parterne har lagt sig fast på i fællesskab. Indsats-teorien forudsætter samtidig, at det styrker kursisternes læring, når underviseren er i stand til at "cruise i stoffet", favne forskelle i kursistgruppen og koble til lokal MED-aftale og lokale forhold. I dette afsnit vil vi se nærmere på, om disse antagelser holder stik.

4.1.1 Stram styring vækkede oprindeligt delt begejstring blandt underviserne

Underviserens holdninger til en højere grad af central styring var delte, da den nye uddannelse trådte i kraft. Hvor nogle undervisere så central styring som en begrænsning i deres rolle som undervisere, modtog særligt nye undervisere det færdige undervisningsmateriale med begejstring. De mere erfarne undervisere mindes, hvordan overgangen fra den gamle til den nye uddannelse vakte en del skepsis. De bekymrede sig om, hvorvidt det ville være attraktivt for dem at fortsætte som undervisere: Ville det være muligt at give uddannelsen et personligt præg? Ville de fortsat kunne træffe forskellige didaktiske valg, eller ville de være så bundet af en fast struktur, at det, som en underviser udtrykker det, ikke længere ville være muligt at "sprælle"? Beslutningen om at fortsætte i underviserkorpset begrundes med, at de gradvist, blandt andet gennem tæt dialog med PUF, opdagede, at det var muligt for dem at opfylde kravene fra PUF og samtidig give undervisningen et personligt præg. Det handlede om at finde en god balance, hvor de fulgte det indhold, der var fastlagt af PUF, dog med en vis fleksibilitet.

De undervisere, der blev udpeget, efter at den nye MED-grunduddannelse trådte i kraft, henviser til, at det gav dem en stor tryghed at få udleveret et færdigt materiale og en detaljeret drejebog. Det gav dem en sikkerhed i rollen, at de vidste præcis, hvad de skulle sige og gøre i løbet af to kompakte undervisningsdage. I takt med at de nye undervisere havde undervist nogle gange, blev de i stigende grad opmærksomme på, at god undervisning kræver andet og mere end at "følge drejebogen". Når man, som en underviser udtrykker det, bliver så fri, at det, der står i noterne, sidder på rygraden, må man gøre materialet til sit eget: Man må gradvist opbygge sine egne eksempler og øvelser. Man må lære at sortere, have "noget i baghånden" og opbygge en fornemmelse for, hvad man kan gå lettere hen over, fx hvis gruppen er et andet sted.

Interviewene tegner et billede af, at underviserne synes at have nærmet sig hinanden i en fælles forståelse af, at der er tale om en balancekunst. Der er i store træk opbakning til indholdet i de slides og noter, PUF har udviklet, for, som en underviser udtrykker det, alle, der sidder i et MED-udvalg, bør have viden om en række grundlæggende ting inden for et stort og dilemmafyldt område. Det skal ikke være afhængigt af underviser, tid og sted, om kursister får den grundlæggende viden, de har brug for. Interviewene bekræfter dermed indsatssteoriens forestilling om, at det er hensigtsmæssigt for kursisterne, at uddannelsens indhold er centralt fastlagt. Samtidig bekræfter interviewene indsatssteoriens antagelser om, at en centralt tilrettelagt undervisning ikke i sig selv skaber kvalitet i undervisningen: Underviserne er nødt til at lægge et stort personligt engagement i undervisningen samt forberede sig med hensyn til den lokale kontekst/den lokale MED-aftale, for at kursisterne oplever, at undervisningen bliver vedkommende og relevant. I de kommende afsnit vil vi udfolde underviseres og kursisters perspektiver på, hvilke omstændigheder der har betydning for, at kursisterne lærer det, parterne er blevet enige om, at de skal lære.

4.1.2 Kursisterne får en afgrænset og grundlæggende viden om MED

Når undervisningen på MED-grunduddannelsen er centralt tilrettelagt, opnår både kursister og undervisere en række fordele. På tværs af interviewene fremhæves fire nært beslægtede styrker ved, at indholdet er centralt fastlagt:

- 1 Alle kursister får et grundniveau af viden: Grundprincipperne for MED-samarbejdet kommer på plads. Kursisterne får et "kørekort", der er tilstrækkeligt til, at de kan gå hjem og øve sig.
- 2 Uddannelsen har fået en overførelsesværdi, forstået på den måde, at kursister i alle regioner og kommuner får samme vinkel på MED, og dermed kan de tage uddannelsen med sig, hvis de skifter arbejdsplads.
- 3 PUF har prioriteret og afgrænset, hvilket indhold og hvilke læringsmål uddannelsen skal dække, og afgrænsningen hjælper underviseren med at holde fokus på det stof, der skal gennemgås: MED er stort og komplekst, og hvis man fortaber sig i specifikke emner, får man ikke dækket alle læringsmål. Det indhold, man ikke kan nå at arbejde i dybden med på grunduddannelsen, må man tale videre om på et klippekortmodul¹¹.
- 4 Når indholdet er fastlagt af parterne, er undervisningssituationen i mindre grad et forhandlingsrum mellem underviser og kursister med forskellige interesser: Det er ikke op til den enkelte underviser eller kursist at afgøre, om indholdet i undervisningen er relevant eller ej.

Når undervisningen er centralt tilrettelagt, er der imidlertid tale om en "hyldevare", der ikke tager afsæt i en specifik kursistgruppe i en bestemt lokal kontekst. De fordele, der anføres ovenfor, rummer derfor nogle udfordringer, som underviserne er optaget af at overkomme. Særligt to udfordringer fylder i underviserens bevidsthed:

- 1 Der er stor forskel på kursisternes læsekompetencer og uddannelsesbaggrund. PowerPoint-præsentationen er teksttung og krævende for bogligt udfordrede kursister.
- 2 Hvor den gamle uddannelse gav underviseren mulighed for at skræddersy undervisningen til hver enkelt kursistgruppe, tager den nye uddannelse ikke højde for specifikke lokale forhold eller ønsker.

¹¹ Ud over MED-grunduddannelsen udvikler PUF løbende klippekortmoduler, som er supplerende uddannelsesmoduler, der har forskelligt indhold, fx MED og psykisk arbejdsmiljø eller MED og fysisk arbejdsmiljø. PUF udvikler også klippekortmoduler, der er målrettet den enkelte organisation eller det enkelte MED-udvalg. Formålet med klippekortmodulerne er, at deltagerne får viden om andre og mere lokale emner end dem, der er gennemgået på grunduddannelsen, får opdateret deres viden og får nye metoder og inspiration til MED-arbejdet. Alle ledere og medarbejdere, der indgår i MED-systemet, har ret til at benytte sig af klippekortmodulerne (Jf. MED-Håndbog 2013).

Underviserne er altså optaget af, at der både er fordele og ulemper ved en centralt tilrettelagt uddannelse. De fremhæver, at PUF har skabt en fokuseret og velafgrænset uddannelse, der sikrer, at kursisterne får en præcis og grundlæggende viden om MED. Men det er vigtigt, at alle undervisere er bevidste om, at de skal have blik for den kursistgruppe, de kommer ud til. De skal, som det slås fast i næste afsnit, ikke bare levere et "slideshow". Også her bekræfter data, overordnet set, indsats teoriens forudsigtelse af, at den gode undervisning kræver en række særlige indsatser fra underviseren. Som vi vil uddybe i de følgende afsnit, må underviserne finde en balance mellem at følge det fastlagte indhold og samtidig have øje for kursisternes behov og forudsætninger.

4.1.3 MED-grunduddannelsen er meget mere end et slideshow

Det faste koncept, der ligger i at undervise ud fra ensartede slides og øvelser, sikrer, at underviseren kommer igennem det indhold og de læringsmål, der danner udgangspunkt for uddannelsen. Men et fast koncept må ikke blive en sovepude. Hvis kursisterne skal have et maksimalt udbytte af MED-grunduddannelsen, er det, som en underviser udtrykker det, ikke nok at "lire en færdig pakke af". Man må gøre undervisningen nærværende og gribe de bolde, der er i luften. Dette er den klare melding fra underviserne, der dermed bekræfter indsats teoriens antagelser. Kursisterne stemmer i med stor ros til engagerede undervisere, der formår at formidle stoffet, så det bliver vedkommende og let at forstå.

Vores analyse af interviewmaterialet sætter os i stand til at identificere, hvad der nærmere henvises til, når kursister og undervisere taler om den engagerede og nærværende underviser, der gør stoffet interessant:

- 1 Den gode underviser tilpasser undervisningen, så den er aktuel og vedkommende:
 - a. Underviseren kobler til lokal aftale og lokale forhold, fx ved at supplere det faste slideshow med slides om den lokale aftale (se kapitel 5 om uddannelsens anvendelsesorienterede sigte). Når underviseren inddrager og henviser til lokale aftaler og lokale forhold, fornemmer kursister, hvordan der bygges bro mellem noget mere abstrakt og "det, vi sidder med til daglig". Som en kursist fremhæver, er det vigtigt at få en forståelse af, at "det her er specielt for vores kommune".
 - b. Underviseren trækker på baggrundsviden om specifikke faggrupper og opnår derved at ramme ned i den kultur og hverdag, kursisterne skal agere i, når de kommer hjem og skal sætte ny viden i spil. En underviser henviser fx til vigtigheden af, at "når man har en flok brandfolk på holdet, så er det jo ikke noget med at tale med dem om at sende store noter ud. Så er det noget med at tale med dem om, hvordan de får tingene sagt, når de mødes".
 - c. Underviseren bringer egne erfaringer i spil og inddrager eksempler fra eget eller andres MED-udvalg. På den måde får paragrafferne liv, og kursisterne kan få inspiration til at finde løsninger på spørgsmål, der ikke lader sig entydigt besvare (se kapitel 5 om uddannelsens anvendelsesorienterede sigte).
 - d. Underviseren gør brug af egne øvelser i situationer, hvor kursister har brug for noget ekstra og særligt. Fx henviser en underviser til, at han gør brug af et hjemmelavet mødespil i tilfælde, hvor kursister har erfaringer med, at det ikke går godt på deres MED-udvalgsmøder, og de har brug for at få et billede på, hvordan et godt MED-udvalgsmøde kan foregå.
 - e. Underviseren er nærværende og nysgerrig, så kursister føler sig opmuntret til at bringe egne erfaringer, perspektiver og eksempler på banen. Det opleves imidlertid som vanskeligt at få kursister ud af "observatørrollen", når holdet rummer mange kursister, der er nye i MED (se kapitel 6 om, at uddannelsen er obligatorisk).
 - f. Underviseren tilpasser, improviserer og griber bolde, samtidig med at han/hun kommer igennem alle læringsmål. Her henvises der til, at underviseren har fingeren på pulsen og tager affære, hvis noget uventet dukker op, eller kursisterne er trætte eller "mætte i hovederne". Det kan handle om at ændre på gruppeinddelinger, der ikke fungerer. Det kan handle om at gøre brug af en bestemt øvelse eller bytte rundt på to læringsmål, hvis kursisterne er særligt optaget af et bestemt spørgsmål. Endelig kan det handle om at skruere mere op for gruppearbejdet på bekostning af plenum eller omvendt. I hvert tilfælde handler det om, at underviseren er god til at fornemme kursistgruppen og afvige fra sin plan, hvis planen ikke synes at understøtte kursisternes læring.

- g. Underviseren følger op på individuelle spørgsmål. Både kursister og undervisere henviser til, at kursister kan være optaget af mange og forskellige spørgsmål eller konkrete udfordringer, der ikke hører til under det læringsmål, der bliver gennemgået. Den gode underviser mestrer den balancegang, der ligger i at undgå, at undervisningen bliver "kuppet" af de særligt ivrige, og at spørgende kursister heller ikke blokerer, fordi de bliver bedt om at vente med at få svar på deres spørgsmål til gennemgangen af et nyt læringsmål. Datamaterialet vidner om, at underviserne er enige om, at det er vigtigt, at kursisterne får svar på deres spørgsmål, men de gør brug af ret forskellige teknikker, og de teknikker, de tager i brug, ofte flere på samme tid, er blandt andet kendetegnet ved, at de enten holder sig ret stramt til den undervisning, der er tilrettelagt, eller svarer på spørgsmålene og går mere på kompromis med kronologien i undervisningen: 1) Underviseren tydeliggør ved uddannelsens start, hvilke spørgsmål der vil blive behandlet under hvilke læringsmål. På den måde forbereder han/hun kursisterne på, at de nok skal få svar på eventuelle spørgsmål i løbet af de to dage. 2) Underviseren skriver kursisters spørgsmål ned på en "parkeringsplads" på tavlen, så det bliver tydeligt, at spørgsmålene ikke er glemt, men vil blive bragt op og behandlet, når det er relevant i forhold til læringsmålet. 3) Underviseren giver foreløbige svar på spørgsmål og forklarer, at et mere detaljeret svar følger under et andet læringsmål. 4) Underviseren hopper rundt i planen for undervisningen for at modvirke frustration hos kursister, der vil have svært ved at koncentrere sig, hvis de er optaget af et bestemt spørgsmål her og nu. 5) Underviseren italesætter, når et spørgsmål er for specifikt til, at det kan besvares og behandles på MED-grunduddannelsen. Her vælger nogle undervisere alene at bemærke, at spørgsmålet falder uden for uddannelsens fokus, mens andre vælger at tale alene med den pågældende kursist, fx i en pause, så de øvrige kursister ikke skal bruge tid på at arbejde med spørgsmål, der ikke synes relevante for dem.
- 2 Den gode underviser skaber tryghed og dynamik, så alle kommer til orde:
- Underviseren italesætter og signalerer gennem ord og handling, at der hverken er dumme spørgsmål eller forkerte svar. Det handler både om at italesætte denne pointe og om at demonstrere den, fx ved at udvise nysgerrighed over for de spørgsmål og dilemmaer, som kursisterne rejser, og ved at spørge ind til forhold, der gør sig gældende i de forskellige kursisters MED-samarbejde.
 - Underviseren har blik for dynamikken i grupperne og sørger for at blande kursisterne godt. I nogle tilfælde vil underviseren danne nye hold flere gange i løbet af de to dage. Dette med henblik på at få alle kursister til at åbne op og få skabt "pingpong" i både plenum og grupper.
- 3 Den gode underviser favner forskelle i den enkelte kursistgruppe
- Underviseren har fokus på, at alle kursister kan følge med i undervisningen. Her vidner datamaterialet om, at underviserne gør brug af to forskellige tilgange, der ikke virker lige godt for alle. Nogle undervisere spørger jævnlige, om "alle er med", eller om det er "nyt for nogen", og siger til kursisterne, at de skal sige til, hvis deres gennemgang går for hurtigt. Ifølge kursister, der har oplevet denne tilgang, kan det føles grænseoverskridende at være den, der siger, at man oplever, at der bliver gået for hurtigt frem, eller at man ikke kan forstå, hvad der foregår. En kursist refererer fx til, hvordan en medkursist, hun talte med i pausen, var "så overvældet, at hun ikke vidste, hvad hun ikke vidste", og derfor formåede hun ikke at formulere, hvad hun havde brug for at få gentaget og uddybet. Andre undervisere evaluerer løbende undervisningen for at få en fornemmelse af, om deres kursister har forstået indholdet. På den måde overlades det ikke til den enkelte kursist at gøre opmærksom på, at undervisningen går for hurtigt frem.
 - Underviseren har en nuanceret tilgang til forskellige perspektiver og fremhæver både medarbejder- og lederperspektiver (se kapitel 6 om, at uddannelsen er obligatorisk).
 - Underviseren har blik for, at kursisterne har forskellige læse- og skrivekompetencer og sørger løbende for at medtænke dette forhold, så ingen bliver "hægtet af". Fx forklarer en underviser, at hun blandt andet sørger for, at læsesvage kursister ikke skal opsummere pointer på plancher. En anden underviser forklarer, at hun sørger for, at svage læsere har tilstrækkelig tid til at skrive i de individuelle refleksionsøvelser, men at hun også har blik for, at de skriftligt stærkere kursister ikke kommer til at kede sig.

- d. Underviseren har fokus på, at kursister kommer med forskellige baggrunde, læringsstile og historier, og det er derfor vigtigt at få sagt ting på forskellige måder og understøtte pointer ved hjælp af eksempler og illustrationer.

Interviewene bekræfter igen indsatssteoriens antagelser om, at det er vigtigt, at underviseren kan cruise i stoffet, favne forskelle i kursistgruppen og tilpasse undervisningen til en lokal kontekst, blandt andet gennem en fokuseret gennemgang af den lokale aftale. Ser vi nærmere på interviewene, tegner der sig et billede af, at undervisernes succes med at tilpasse den centralt planlagte undervisning til en aktuell kursistgruppe, kræver både hjemmearbejde og en vifte af forskellige kompetencer.

4.1.4 Den gode MED-underviser er velforberedt og trækker på vigtige kompetencer

Følger vi indsatssteoriens antagelser, sikres den gode undervisning ikke alene gennem PUF's centrale styring af indhold. Ifølge indsatssteorien afhænger kursisternes udbytte af undervisningen af, at underviserne omsætter stoffet og gør det så levende og relevant, at MED-gløden tændes, og kursisterne får lyst til at arbejde kvalificeret og målrettet i deres eget MED-udvalg. De to forrige afsnit har tegnet et billede af, at disse antagelser holder stik.

En nærmere analyse af data vidner imidlertid om, at det kræver en del af underviserne at leve op til de krav, indsatssteorien stiller. Det kræver grundig forberedelse til hver undervisningsgang, og det forudsætter, at de råder over en række personlige og faglige kompetencer, de skal sætte i spil på uddannelsen. De forudsætninger, der fremhæves i interviewene, er følgende:

- 1 Dygtige MED-undervisere er velforberedte og har brugt tid på at få indblik i, hvem de skal ud til. De har sat sig godt ind i, hvilken kommune de skal undervise i, og de har opbygget et indtryk af, hvilke kursister der vil være på holdet. Sådan lyder meldingen fra underviserne, der slår fast, at det er afgørende vigtigt, at man ikke alene har den lokale MED-aftale under huden. Man skal også sætte sig ind i kommunens historik, politiske linjer og lokale strukturændringer. Derudover skal man bruge tid på at granske deltagerlisten, så man har gjort sig nogle ret konkrete forestillinger om, hvilke roller deltagerne har, og hvad der eventuelt rører sig i de organisationer, de kommer fra. Netop ordet "velforberedt" bruges flittigt af kursister til at begrundede, hvorfor deres underviser var skarp og formåede at fastholde dem, eller hvorfor deres underviser var knap så overbevisende i rollen.
- 2 Dygtige MED-undervisere er kompetente på særligt tre fronter:
 - a. De har en MED-faglig ekspertise, forstået på den måde, at de for det første "kender deres stof" og er "godt inde i paragrafferne", og for det andet har de gjort sig tilstrækkeligt mange personlige erfaringer i eget MED-samarbejde, helst både som leder- og medarbejderrepræsentant, til at de udstråler og demonstrerer, at de ved, hvad MED handler om i praksis, at de har en "masse på hjerte", og at de er i stand til at "gøre svært stof tilgængeligt". Som en underviser udtrykker det, skal du være villig til at tage faglige diskussioner med "nogle, der bliver sure", og det kræver, at du har styr på dine ting, både i teori og praksis.
 - b. De har relationelle, pædagogiske og didaktiske kompetencer, der sætter dem i stand til at fornemme kursister og omsætte det, der "står i manualen", på en fleksibel måde, der sikrer, at kursisterne kommer godt igennem læringsmålene. Nogle undervisere bemærker i den sammenhæng, at det voksenpædagogiske grundkursus ikke er tilstrækkeligt til at give underviserne de pædagogiske kompetencer, de har brug for.
 - c. De er dygtige formidlere og har en personlig gennemslagskraft. Blandt kursisterne lægges der særligt vægt på disse personlige kompetencer hos underviserne. Når underviserne er levende, tilstede, og når man, som en kursist udtrykker det, "ikke er i tvivl om, hvem der var underviser", formår de at "indtage rummet" og "sælge budskabet" i en sådan grad, at de fanger kursisternes opmærksomhed, motiverer dem og smitter dem med deres engagement. Blandt kursisterne refereres der til vigtigheden af den personlige gennemslagskraft gennem både positive og negative erindringer om undervisere, der gjorde stoffet let tilgængeligt og "styrede holdet igennem uddannelsen med sikker hånd", og undervisere, der læste lidt for meget op og udstrålede, at de ikke ønskede at blive afbrudt med spørgsmål.

Interviews med undervisere og kursister vidner om, at den gode underviser på MED-grunduddannelsen er velforberedt og trækker på erfaringer og kompetencer, der, som en underviser formulerer det, ikke bare kommer af sig selv. For at sikre et højt niveau blandt underviserne kræver det både, at PUF er skarp i udvælgelsen af undervisere, og at alle undervisere skal "tage sig sammen" og indstille sig på, at der ligger en stor forberedelsesopgave i at undervise på MED-grunduddannelsen. Også selvom PUF har forberedt undervisningsmaterialerne, og også selvom den enkelte underviser måske har undervist mange gange før.

4.2 Når undervisningen er tilrettelagt efter læringsmål

MED-grunduddannelsen er tilrettelagt efter seks læringsmål, som er beskrevet i indledningen. Ifølge indsatsteorien er rationalet bag læringsmålene, at de er med til at tydeliggøre, hvad kursisterne skal lære på MED-grunduddannelsen. Når kursisterne kender målene for uddannelsen, sker der mere læring. I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan undervisere og kursister oplever, at læringsmål fungerer i undervisningen.

Helt overordnet ser vi, at der blandt underviserne er tilslutning til læringsmålenes indhold, og at der er en oplevelse af, at de fungerer godt i undervisningen. Ikke alle undervisere bruger dog lige meget krudt på at formidle læringsmålene, blandt andet ud fra en antagelse om, at læringsmål fungerer bedst som pejlemærker for, hvilke temaer underviseren skal gennemgå – og altså ikke i lige så høj grad som mål, kursisterne skal indfri og forholde sig reflekteret til. Dette kan muligvis kaste lys over, at ikke alle kursister virkede til at være helt bevidste om, at de arbejdede med læringsmål. Når kursisterne ikke syntes at være helt bekendt med, at de arbejdede ud fra læringsmål, kan det desuden – set fra et evaluatorperspektiv – hænge sammen med, at de seks læringsmål i mindre grad er formuleret som operationelle mål, der kan evalueres på, end som en række temaer eller emner, som undervisningen skal dække i løbet af uddannelsen.

4.2.1 Læringsmål skaber struktur og synliggør læring

MED er et komplekst område, og uddannelsens seks læringsmål er, i undervisernes optik, med til at afgrænse og sætte rammer for kompleksiteten i MED. Læringsmålene virker på den måde, at de synliggør, hvad man skal lære på uddannelsen, og hvornår man har lært det. Både kursister og undervisere vurderer, at når formålet med undervisningen er klart, og det er tydeligt, hvad man skal lære, giver det undervisningen en klar og god struktur. Læringsmålene gør, at man som kursist kan se den røde tråd i uddannelsen og få et overblik over, hvad det er, der er vigtigt at fokusere på undervejs. Endvidere gør læringsmålene det lettere at koble teori og praksis i uddannelsen.

For at læringsmålene kan fungere som et strukturerende element i undervisningen, kræver det, at underviserne bruger læringsmålene aktivt i undervisningen. Det kan eksempelvis ske, ved at underviseren hyppigt refererer tilbage til læringsmålene undervejs i undervisningen, eller ved at man som underviser samler op og slutter af med at vise, hvordan kursisterne har nået de læringsmål, der er stillet op.

Vi kan imidlertid se, at underviserne har forskellige opfattelser af, hvilken rolle læringsmålene skal spille i undervisningen. Nogle undervisere bruger læringsmålene til at rammesætte undervisningens indhold og evaluere læringen efterfølgende med kursisterne. Andre undervisere beskriver, at de præsenterer læringsmålene ganske kort i starten som en oversigt over, hvad kursisterne skal lære og vide, men at de ikke bruger meget tid på at følge op på, om kursisterne har nået læringsmålene. For disse undervisere ser læringsmålene ud til at have en anden funktion, nemlig som underviserens egne pejlemærker for, hvordan undervisningen skal skride frem. Her fremsætter enkelte undervisere dermed en anden teori om, hvordan læringsmål tænkes at fungere i MED-grunduddannelsen: nemlig at læringsmål er underviserens redskab til at strukturere undervisningen og sikre, at uddannelsen dækker de aftalte områder. I disse underviseres optik har kursister ikke altid brug for at forholde sig reflekteret til læringsmål, og der opstår efter deres vurdering ikke nødvendigvis mere læring, når målene er kendt for kursisterne. Derimod opstår læring, når kursisterne er aktive i undervisningen.

4.2.2 Præsentation af læringsmål skal tilpasses målgruppen

Uanset underviserens måde at bruge læringsmål på i undervisningen, tegner der sig et klart billede af, at introduktionen og anvendelsen af læringsmål skal tilpasses kursistgruppen. Underviserne understreger, at det er vigtigt, at man kigger på sin målgruppe, inden man præsenterer uddannelsens læringsmål. En gennemgang af læringsmålene kan godt blive voldsom, siger en underviser, når man har et hold med en del nye kursister, hvoraf nogle måske endnu ikke har haft deres første MED-udvalgmøde. Omvendt oplever underviserne, at præsentationen af læringsmål bliver rigtig godt modtaget, når man har hold fra folkeskoler, der selv er vant til at arbejde med læringsmål i deres undervisning.

Disse forskelle peger på, at selvom læringsmål af både kursister og undervisere opleves som en god måde at strukturere undervisningen på, er det vigtigt, at måden, læringsmålene præsenteres og anvendes på, tager udgangspunkt i den aktuelle kursistgruppe. For nogle kursistgrupper vil læringsmål være en kendt måde at strukturere undervisning på, mens det for andre kursister kan virke overvældende, fx hvis området er helt nyt for dem.

4.2.3 Læringsmålene har udfordringer med tid og rækkefølge

Selvom underviserne helt overordnet udtrykker opbakning til, at uddannelsen er opbygget omkring de seks læringsmål, udtrykker flere undervisere specifikke udfordringer med læringsmålene. Nogle undervisere har haft den oplevelse, at rækkefølgen af læringsmålene har virket ulogisk for enkelte kursister, mens andre undervisere finder, at læringsmålene ikke har samme tyngde. Endelig er der blandt nogle undervisere en oplevelse af tidspres. Det kan være vanskeligt at nå læringsmål 1-4 på den første dag, og det betyder, at nogle undervisere flytter et læringsmål fra første til anden dag for at få bedre tid. Undervisere, der flytter læringsmål fra første til anden dag, oplever ikke, at det går ud over uddannelsens indhold eller opbygning, da de stadigvæk kommer igennem alle målene¹².

4.3 Når undervisningen er tilrettelagt ud fra cooperative learning-strukturer

MED-grunduddannelsens gruppearbejde er opbygget omkring CL-strukturer. Det betyder, at gruppearbejdet er fastlagt i form af bestemte øvelser, fx diskussioner med talechips, der skal sikre, at alle kommer til orde. Formålet med øvelserne er at skabe dynamik og aktiv deltagelse i undervisningsrummet. I dette afsnit beskriver vi, hvordan CL bruges af underviserne, samt hvilken betydning gruppeøvelserne ser ud til at have.

Analysen af interviewene vidner om stor begejstring og tilslutning til, at MED-grunduddannelsen veksler mellem oplæg og øvelser. Gruppeøvelser giver for det første et afbræk fra underviseroplæg. Derudover skaber øvelser grobund for aktiv deltagelse og gruppedynamik. Det peger både undervisere og kursister på.

Der er imidlertid delte holdninger til CL som metode, og dette afsnit indledes med den konstatering, at CL ikke anvendes lige stringent af alle undervisere. Vi ser følgende varianter:

- 1 Underviseren følger alle CL-øvelser, og hvis kursisterne ikke er begejstrede, forsøger han/hun at overtale dem, fx ved at sige, at de kan lade sig inspirere af metoderne og strukturerne, når de kommer hjem.
- 2 Underviseren tager afsæt i kursistgruppen og gør brug af de CL-øvelser, der virker til at være formålstjenlige på det pågældende hold.
- 3 Underviseren følger CL-strukturerne meget lidt og gør i stedet brug af egne øvelser, som han/hun finder mere velegnede: Ræsonnementet er her, at hvis man er en dygtig underviser, behøver man ikke at bruge CL for at sikre, at alle kursister kommer til orde.

Denne variation i underviserens tilgang kan være med til at forklare, at ikke alle kursister konkret oplevede, at der blev anvendt CL-strukturer i gruppeøvelserne. I det følgende afsnit fokuserer vi på de interviewdata, der kan sige noget om, hvad der sker, når underviserne gør aktivt brug af

¹² Ifølge underviserhåndbogen er det naturligt, at læringsmålene vil have forskelligt omfang og tyngde, og underviseren skal derfor tilpasse gennemgangen af læringsmålene til den aktuelle kursistgruppe. Ligeledes lægger underviserhåndbogen op til, at underviseren justerer tider, pauser mv., således at det passer til den konkrete kursistgruppe.

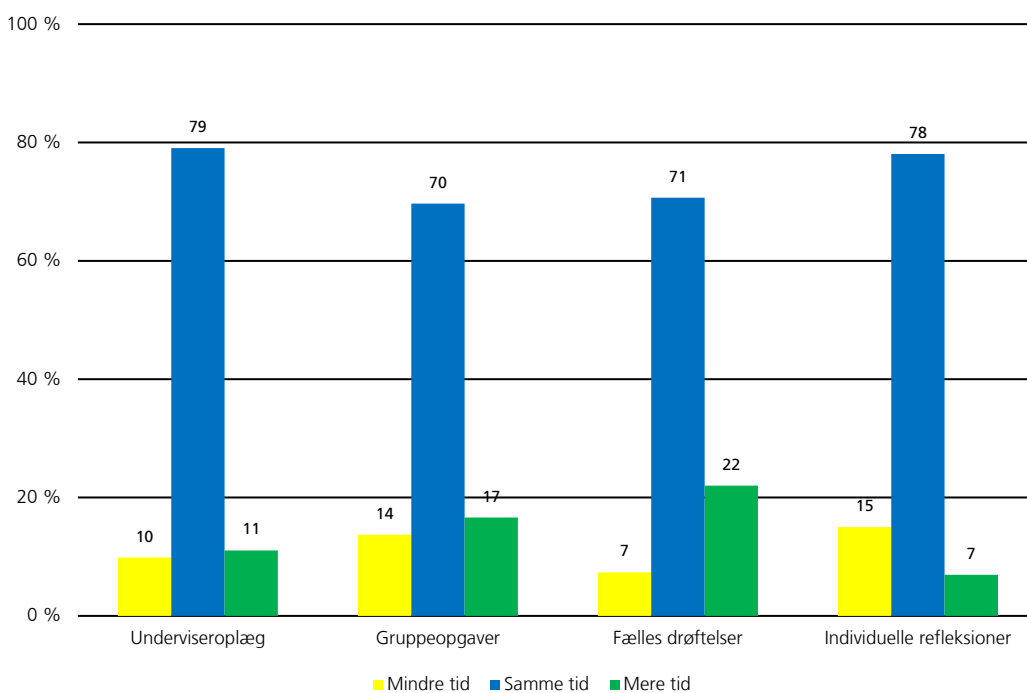
CL-strukturer i gruppearbejdet. Vi præsenterer først de positive erfaringer med at bruge CL, og dernæst beskriver vi nogle af de faldgruber, som interviewpersonerne fremhæver, når vi spørger ind til deres oplevelser af CL-strukturer.

4.3.1 Cooperative learning understøtter læring på flere måder

Blandt de undervisere, der bruger alle eller nogle af CL-øvelserne, og blandt de kursister, der oplevede, at CL-øvelser blev brugt, fremhæves følgende punkter som positive effekter af øvelserne:

- CL-øvelserne skaber god balance og afbræk i undervisningen, og de modvirker kedsomhed og envejskommunikation. I spørgeskemaundersøgelsen svarer kursisterne helt gennemgående, at den nuværende balance mellem undervisningens elementer ikke skal ændres. Dette fremgår af figur 5, der viser, at de fleste respondenter synes, at der skal være samme tid som nu til de enkelte dele af undervisningen.

Figur 5
Synes du, der burde sættes mere eller mindre tid af til følgende dele af undervisningen?
(n = 2.014)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Også i interviewene kan vi se, at kursisterne var glade for balancen mellem oplæg og gruppearbejde, og at øvelserne var gode at arbejde med. Gruppearbejdet gjorde indholdet nærværende, og CL-øvelserne betød, at der ikke var for meget enetale fra underviseren. Også underviserne fremhæver, at CL-øvelserne giver afbræk i undervisningen. Det er afgørende for kursisternes læring, at der sker noget nyt undervejs i undervisningen; ved for mange underviseroplæg mister kursisterne fokus.

- CL-øvelserne skaber dynamik og aktiv deltagelse: Øvelserne er med til at styre snak og hjælpe de stille og tilbageholdende med at byde ind i diskussioner. Blandt de undervisere, der generelt følger CL-principperne i undervisningen, fremhæves det, at øvelserne giver dynamik og aktiv deltagelse. Især fremhæver underviserne, at øvelserne hjælper de stille kursister med at komme på banen, fx når alle skal sidde i "fish bowl". Kursisterne henviser også til, at CL-øvelserne hjælper de stille kursister med at byde aktivt ind i øvelserne. Selvom nogle kursister refererer til, at de lige skulle vænne sig til at byde ind i gruppearbejdet, havde de positive oplevelser af at blive "tvunget" til at komme på banen i øvelserne. Kursister, som normalt ikke bidrager med så meget i MED-udvalgsdiskussioner, fik en mulighed for at komme på banen med deres synspunkter. Vurderingen fra kursisterne er derfor, at CL-øvelserne er en god måde at få drøftelser i gang, hvor alle byder ind, og alle har mulighed for at få talt, fx ved brugen af tale-

chips. Samtidig bemærker kursisterne, at øvelserne var med til at gøre diskussionerne effektive, fordi "spillereglerne" var klare, og det derfor var let at gå direkte i gang med gruppearbejdet.

- CL-øvelserne i grupper skaber kobling til praksis, og dermed understøtter CL-øvelserne både læring og transfer. Underviserne bemærker, hvordan uddannelsens indhold kommer på plads i øvelserne: Når kursisterne laver opgaver, hvor alle kommer i spil, og tingene bliver gjort håndgribelige, finder læringen sted. I den sammenhæng peger kursisterne på, at gruppesammensætningen har betydning. Det skaber dynamik og inspiration, når man får input fra andres praksis, og det giver inspiration at lære, hvad andre gør på forskellige områder (se endvidere afsnit 5.4).
- CL-øvelserne giver kursisterne metoder og strukturer, der kan benyttes i gruppesituationer i eget MED-udvalg. Det er underviserens vurdering, og det er også et af de argumenter, som underviserne bruger, når de introducerer øvelserne for kursisterne. Underviserne forbinder CL-øvelserne med intentionen i den nye MED-grunduddannelse: CL er med til at understøtte, at MED-samarbejdet skaber kvalitet, merværdi og trivsel på arbejdspladsen ved at give kursisterne konkrete redskaber og metoder, som sørger for, at alle kommer med deres bidrag i deres MED-udvalg.

4.3.2 Cooperative learning-øvelserne passer ikke altid til kursistgruppen

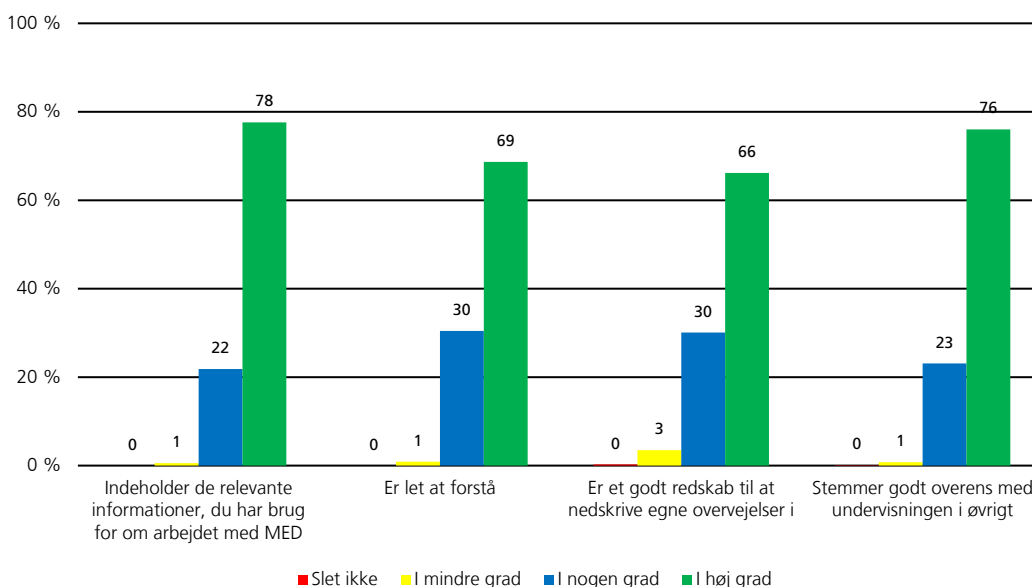
Undervisere og kursister er enige om, at øvelser giver variation i undervisningen, skaber aktiv deltagelse og en god gruppedynamik. Alligevel er der delte holdninger til, om CL er den rigtige metode i alle tilfælde. I dette afsnit opridser vi nogle af de forhold i forbindelse med CL, som problematiseres af undervisere og kursister.

- 1 CL-øvelserne skal tilpasses til kursistgruppen: Underviserne har erfaret, at CL-øvelserne ikke altid er passende på et hold, og at det derfor er nødvendigt at tilpasse øvelserne til det aktuelle hold. Underviseren kan eksempelvis vurdere, at kursisterne på dag 2 ikke kan holde til flere CL-øvelser, fordi de er trætte, og derfor kan der her være brug for andre typer af øvelser. I andre tilfælde oplever kursisterne, at CL-øvelserne er overflødige, fordi alle deltagerne i grupperne er i spil i forvejen. Her beskriver nogle kursister en oplevelse af, at øvelserne bliver for "pædagogiske".
- 2 Nogle CL-øvelser kan virke instrumentelle for nogle undervisere: Hvis kursisterne fx er gode til at lytte til hinanden og har "installeret deres indre talechip", kan det virke meget rigtigt for underviserne at bruge talechips. Nogle undervisere forsøger i den situation at holde fast i ideen med øvelsen og overtale kursisterne til at gennemføre øvelsen, fordi de kan bruge den hjemme efterfølgende. Andre undervisere vurderer fra gang til gang, om eksempelvis talechips er gavnlige eller ej, mens atter andre undervisere helt afviser at bruge talechips og foretrækker at styre gruppediskussionen på andre måder.
- 3 Egne øvelser kan give lige så gode resultater, især på små hold: Blandt de undervisere, der kun i mindre udstrækning bruger CL-øvelserne som intenderet, understreges det, at andre typer øvelser kan skabe en ligeså god dynamik som CL, især på små hold, hvor CL's meget faste strukturer kan virke kunstige. Der er, i disse underviseres perspektiv, andre metoder, man kan tage i brug, hvis man vil engagere kursisterne og skabe dynamik på et hold. Det handler meget om, at man som underviser fanger bemærkninger, følger op, spørger ind og ad forskellige veje involverer hele kursistgruppen aktivt.
- 4 Usikre kursister kan blive bekymrede for, om de mon når frem til "facit" gennem snak og øvelser i grupper: Et kursistperspektiv, som er kritisk over for CL-øvelserne, handler om en bekymring for, om gruppearbejdet fører frem til det rigtige resultat. Nogle kursister oplevede en usikkerhed i gruppearbejdet med hensyn til, om de havde forstået, hvad de skulle, og om de lavede øvelsen rigtigt. Endvidere havde nogle kursister også en bekymring for, om resultatet af gruppearbejdet var rigtigt, eller om de kom på vildspor. I disse tilfælde udtrykker kursisterne, at de fik mere ud af det, når der blev samlet op i fællesskab bagefter. Således er det ikke alle kursister, der oplever, at CL-øvelserne formåede at understøtte deres læring. Det skal bemærkes, at det, jf. underviserhåndbogen, er hensigten, at underviserne samler op på øvelserne i plenum.

4.4 Når undervisningen understøttes gennem en Vær MED-bog

Undervisningen på MED-grunduddannelsen understøttes gennem Vær MED-bogen, som indeholder slides fra undervisningen, uddrag af rammeaftalen, uddannelsens læringsmål samt sider til kursisters egne noter. Bogen har til formål at fastholde og understøtte alle kursisters læring. Overordnet set viser vores analyse, at der er stor begejstring for bogen blandt både kursister og undervisere. Figur 6 viser, at stort set alle respondenter i spørgeskemaundersøgelsen svarer, at Vær MED-bogen indeholder relevante informationer, er let at forstå, er et godt redskab til at nedskrive egne overvejelser i og stemmer godt overens med undervisningen.

Figur 6
I hvilken grad oplevede du, at Vær MED-bogen ... (n = 2.014)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Note: Kategorien "Slet ikke" optræder i figuren med 0 %. Det skyldes, at der er enkelte respondenter, der har svaret "Slet ikke", men ved afrunding ender disse på 0 %.

Også i interviews bekræfter både undervisere og kursister, at bogen ser ud til at leve op til intentionerne om at være anvendelig og let forståelig. Det betyder, at Vær MED-bogen generelt ser ud til at leve op til sit formål, nemlig at fastholde og understøtte kursisters læring.

Gennem interviewene med kursister og undervisere kan vi pege på følgende måder, hvorpå Vær MED-bogen fastholder og understøtter læring og efterfølgende anvendelse:

- 1 Bogen er overskuelig og giver et godt overblik. I forhold til den mappe, der blev brugt på den tidligere MED-uddannelse, giver bogen et langt bedre overblik. Det betyder, at bogen kan bruges som et opslagsværk i forbindelse med kursisters MED-udvalgsmøder.
- 2 Bogen har et godt format, som understøtter kursisters anvendelse af bogen. Selve bogens form (lille og med spiralryg) gør den nem at have med sig rundt, og materialet er kogt godt ned. Bogens tegninger og billeder hjælper med at give overblik og huske, hvad det handlede om. Endelig er det en stor hjælp, at ens egne noter er samlet ved siden af slides fra undervisningen, da det fastholder de tanker, kursisterne fik undervejs på uddannelsen.
- 3 Bogen fastholder læring og refleksion, ved at kursisterne har mulighed for at tage noter undervejs. Underviserne er meget bevidste om betydningen af at tage noter i forhold til tilegnelse og fastholdelse af undervisningens indhold. Derfor opfordrer underviserne hyppigt kursisterne til at skrive deres tanker, overvejelser og noter i bogen. Den generelle oplevelse blandt underviserne er, at det fungerer godt at opfordre kursisterne til at skrive noter i bogen, men i nogle tilfælde er der kursister, der har en modvilje mod bogen, fordi de hellere vil tage noter på en iPad. For disse kursister kan det være svært at følge med i bogen, mens de skriver noter.
- 4 Bogen følger undervisningen godt, og der er overensstemmelse mellem slides og bog. Underviserne bruger bogen aktivt i undervisningen ved fx at referere til sidetal, hvor kursisterne skal

slå op, mens underviseren gennemgår et emne. Det betyder, at der er en tydelig relation mellem bog og undervisning. For kursisterne betyder den tætte sammenhæng mellem bog, undervisning og læringsmål, at det var let at følge med i underviserens oplæg, og at det efterfølgende er lettere at bruge bogen til at slå op i.

- 5 Bogen er til at omsætte i daglig praksis, fordi den er nemt tilgængelig. For kursisterne er det pga. bogen mere tydeligt, hvad man skal være opmærksom på i MED-samarbejdet, og hvordan man kan gå frem i sit MED-udvalg, hvis man fx skal forbedre et eksisterende samarbejde, eller hvis man skal have et helt nyt MED-udvalg op at stå.
- 6 Bogen har en legitimerende effekt i MED. Fordi Vær MED-bogen er udtryk for det indhold, som parterne har aftalt, der skal ligge i uddannelsen, kan bogen også bruges af kursister til at give legitimitet til eventuelle justeringer i MED-udvalget. Helt konkret beskriver en kursist, hvordan hun har brugt bogen til at vise deres leder, hvad Vær MED-bogen siger om samarbejdet i MED.

Der peges dog også på en række udfordringer for Vær MED-bogen, som kan skrue ned for indsatsteoriens antagelse om, at bogen understøtter og fastholder kursisters læring:

- 1 Underviserne vurderer, at bogen er teksttung. Derfor er bogen en støtte for de kursister, der har gode læse- og skrivekompetencer, men de kursister, der har svært ved at læse, kommer ikke i gang med at læse bogen. Underviserne retter en kritik af, hvorvidt der er tilstrækkelig opmærksomhed over for, hvordan man understøtter læring og transfer hos kursister med svage læse- og skrivekompetencer. Mange af disse kursister vil kunne have væsentlige bidrag til deres organisation, men bogen hjælper dem ikke i sin nuværende form. I forhold til denne udfordring fordeler underviserne sig på to tilgange:
 - a. Vær MED-bogen bør have et andet udtryk, der i højere grad tilgodeser de svage læseseres behov. Blandt underviserne fremhæves der flere tegninger og billeder som en måde at understøtte læringen på hos de svage læsere. En anden mulighed er at producere Vær MED-bogen i et oplæsningsformat.
 - b. Vær MED-bogen er ikke en forudsætning for at få udbytte af uddannelsen. Nogle undervisere udtrykker det synspunkt, at bogen ikke er afgørende for kursisters udbytte af undervisningen, da undervisningen ligger så tæt op ad bogen, at kursisterne alligevel får den viden, der er i bogen. Det kræver dog en underviser, der er bevidst om at gennemgå bogens indhold meget nøje, sådan at de svage læsere på uddannelsen får alt præsenteret.
- 2 Nogle kursister forholder sig kritisk til bogens fysiske format og ønsker sig en digital version, fordi det kan være besværligt med en fysisk bog, hvis man har kontor flere steder. Dette er dog i modstrid med ønsket om at fastholde læringen gennem noter i den fysiske bog.
- 3 Enkelte undervisere oplever, at bogen ikke er brugbar for kursisterne, fordi den ikke indeholder lokalaftalen. Dog er det muligt mod en merpris at bestille Vær MED-bogen med den lokale MED-aftale som indstik.

5 Spor 2: Når uddannelsen er anvendelsesorienteret

Spor 2 i indsats teorien er, at uddannelsen tænkes at virke, når undervisningen har et anvendelsesorienteret sigte. Når underviseren er tæt på praksis, kan kursister omsætte det, de lærer på uddannelsen. For at dette kan lade sig gøre, er det vigtigt, at underviseren har et bredt repertoire af eksempler at trække på, og at kursisterne kan trække på egne og andres erfaringer. Hovedkonklusionen i dette kapitel er, at MED-grunduddannelsen er et godt værktøj, som sætter kursisterne i stand til at gå hjem og arbejde med deres MED-udvalg. Det er vurderingen fra både kursister og undervisere. Uddannelsen giver konkret og brugbar viden, og den skaber klarhed over MED's opgaver og samarbejdsformer. For at MED-grunduddannelsens indhold kan blive anvendeligt, er det imidlertid afgørende, at underviseren formår at flytte uddannelsens indhold over i en lokal og håndgribelig kontekst ved at bruge egne eksempler og ved aktivt at inddrage kursisternes egne erfaringer.

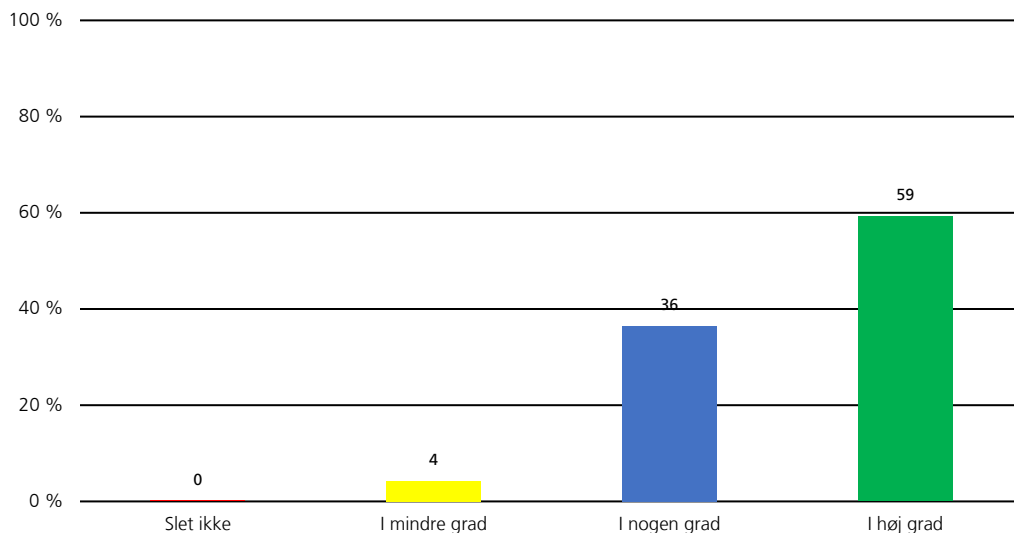
Kapitlet består af fem hovedafsnit. De tre første afsnit følger indsats teorien tæt og tester antagelsen om, at MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at have et anvendelsesorienteret sigte. De to sidste afsnit kaster lys over to væsentlige kontekstfaktorer, der synes at have betydning for, om kursisterne kan omsætte det, de lærer, når de er kommet tilbage til egen organisation.

- Når undervisningen er tæt på praksis, kan kursisterne omsætte det, de lærer på uddannelsen (5.1).
- Uddannelsen bliver anvendelsesorienteret ved, at underviseren kan trække på relevante eksempler (5.2).
- Uddannelsen bliver anvendelsesorienteret, når kursisterne kan trække på andres og egne erfaringer (5.3).
- Blandede hold understøtter uddannelsens anvendelsesorienterede sigte ved at give inspiration og indsigt i, hvordan MED kan fungere, men det styrker transfer, hvis flere i et MED-udvalg er afsted sammen (5.4).
- Det, at uddannelsen er anvendelsesorienteret, kan betyde flere ting afhængigt af kursisternes forudsætninger (5.5).

5.1 En viden der kan bruges direkte

MED-grunduddannelsen er et godt værktøj – det er udmeldingen fra kursisterne. Uddannelsen giver en konkret viden om, hvordan MED fungerer, og hvad der eksempelvis kan tages op i MED. På den måde oplever kursisterne, at uddannelsen giver et udbytte, som de kan gå direkte hjem og bruge i deres eget MED-udvalg. I spørgeskemaundersøgelsen besvaret umiddelbart efter uddannelsens afslutning vurderer 96 % af respondenterne, at det i høj eller nogen grad er muligt at koble undervisningen til deres eget MED-arbejde, hvilket ses i figur 7.

Figur 7
I hvilken grad oplevede du, at det var muligt at koble undervisningen til MED-arbejdet i din organisation? (n = 2.014)

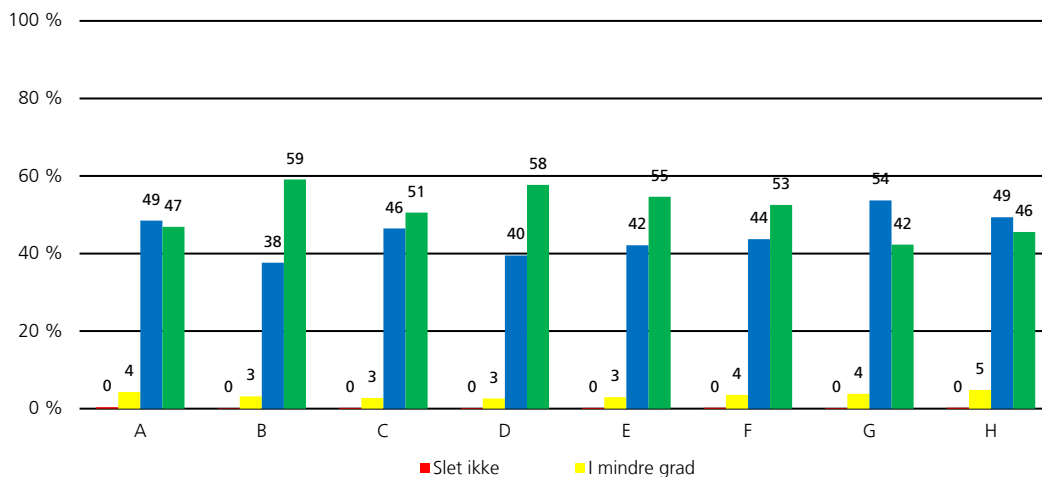

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Note: Kategorien "Slet ikke" optræder i figuren med 0 %. Det skyldes, at der er enkelte respondenter, der har svaret "Slet ikke", men ved afrunding ender disse på 0 %.

Endvidere viser figur 8, at kursisterne på enkeltudsagn om uddannelsens læringsmål i udstrakt grad føler sig godt klædt på til at kunne arbejde i MED.

Figur 8
I hvilken grad oplever du, at MED-grunduddannelsen har klædt dig på til at kunne ... (n = 2.014)

- A: Medvirke til at forbedre og udvikle din arbejdsplads og samarbejdet om kommunens/regionens opgaver og mål
- B: Medvirke til at sikre medindflydelse og medbestemmelse for alle medarbejdere
- C: Identificere, hvilke sager dit MED-udvalg skal behandle
- D: Tage aktivt del i MED-arbejdet ud fra et kendskab til din egen og de øvrige MED-udvalgsmedlemmers kompetence og rolle
- E: Dagsordensætte og behandle emner i MED
- F: Inddrage og integrere arbejdsmiljø i de emner, som MED-udvalget behandler

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Note: Kategorien "Slet ikke" optræder i figuren med 0 %. Det skyldes, at der er enkelte respondenter, der har svaret "Slet ikke", men ved afrunding ender disse på 0 %.

Note: Da spørgsmålsformuleringerne i disse spørgsmål er meget lange, har de fået tildelt et bogstav i selve figuren. Listen under figuren viser spørgsmålsformuleringerne, som de optræder i spørgeskemaet.

Underviserne fremhæver, at uddannelsen giver en viden om kompetenceforhold og gensidig informationspligt, som gør MED-udvalgsmedlemmer bedre i stand til at samarbejde. Det handler konkret om, at når der kommer klarhed om, hvilke opgaver der ligger eller ikke ligger i et MED-udvalg, får det konflikterne ud af samarbejdet, og det forhindrer vildspor. Samtidig er det også underviserens opfattelse, at MED-grunduddannelsen gør både ledere og medarbejderrepræsentanter bedre, når begge parter får den samme information om rolle og indhold i MED-samarbejdet.

Således ser det altså helt overordnet ud til, at data bekræfter indsatssteoriens andet spor, nemlig at MED-grunduddannelsen virker ved at være anvendelsesorienteret. Kursisterne angiver, at de føler sig godt klædt på til at arbejde i MED, og at uddannelsen har givet dem den nødvendige viden om MED's funktioner og arbejds måder til, at de kan gå hjem og føle sig sikre i deres rolle. Vi kan ved nærmere analyse af data se, at væsentlige forhold er med til at gøre, at uddannelsen bliver så anvendelsesorienteret, at kursisterne kan gå direkte hjem og bruge deres viden. Nogle af disse forhold bekræfter indsatssteoriens holdbarhed. Andre forhold kalder på en ny opmærksomhed over for, hvad der har betydning for, at uddannelsen kan omsættes. Disse faktorer hænger sammen med underviserens fokus og tilgang undervejs i uddannelsen, og de udfoldes i afsnit 5.2-5.4.

5.2 Når underviseren har fokus på det lokale

For at skabe en undervisning, der er anvendelsesorienteret og tæt på praksis, er det nødvendigt, at underviseren evner at flytte uddannelsens indhold over i det lokale. Det er ifølge underviserne helt afgørende, at man som underviser kan trække lokal viden ind i undervisningen. Dette er helt i tråd med underviserhåndbogen, som understreger, at det er vigtigt, at MED-grunduddannelsen er forankret i deltagernes praksis og virkelighed, samt at der tages afsæt i den lokale MED-aftale. Underviserhåndbogen beskriver derfor, at underviseren som en del af sin forberedelse skal finde viden om både den lokale aftale og andre lokale forhold på arbejdspladsen. Undervisere fortæller, hvordan man eksempelvis kan bruge sin baggrundsviden om, hvor kursisterne kommer fra, og hvilken kultur der er på deres arbejdsplads, i sine spørgsmål til kursisterne. På den måde arbejder underviserne aktivt på at skabe en forbindelse mellem den centraliserede uddannelse og den lokale kontekst.

Kursisterne fremhæver også, at det har betydning, at underviseren, fx i diskussionerne eller slide-sene, kan skabe en kobling mellem uddannelsens indhold og forholdene i kursisternes kommune eller region. Det betyder, at man som kursist kan relatere direkte til det arbejde, man sidder med til dagligt, og få en bedre forståelse af, hvordan relationen mellem rammeaftale og lokal aftale ser ud i ens egen kontekst.

5.3 Når undervisningen gøres konkret og håndgribelig

For at være anvendelsesorienteret er det også nødvendigt, at MED-grunduddannelsen kobler sig til kursisternes egen verden på en konkret og håndgribelig måde. I forlængelse af vigtigheden af at kunne koble undervisningens indhold til kursisternes lokal aftale fremhæver både undervisere og kursister vigtigheden af, at undervisningen konkretiseres og relateres til den praktiske virkelighed, som kursisterne oplever på deres arbejdsplads. En underviser udtrykker således, at kursisterne har brug for, at underviseren gør uddannelsens indhold meget konkret. Hvis en underviser eksempelvis fortæller, at alt, hvad der vedrører arbejds-, personale-, samarbejds- og arbejdsmiljøforhold, kan diskuteres i MED, så bliver mange kursister tomme i blikket. Når underviseren derimod konkretiserer, hvad det betyder i praksis, og formår at koble undervisningens indhold til kursisternes hverdag, bliver det tydeligt for kursisterne, hvordan MED fungerer.

Gruppearbejdet i form af CL-øvelser, som blev beskrevet i afsnit 4.3, er et meget væsentligt element i at gøre undervisningens indhold konkret og håndgribeligt. Vi ser i interviewene, at både kursister og undervisere oplever, at det er i gruppearbejdet, at koblingen til egen praksis for alvor bliver virkeliggjort. Her får kursisterne mulighed for fx selv at udarbejde en dagsorden, og under-

visningens indhold bliver gjort håndgribeligt. I den forbindelse fremhæver undervisere, at anvendelsen styrkes, når kursisterne allerede på uddannelsen kommer i gang med deres rigtige MED-samarbejde, fx ved at lave aftaler om, hvordan de skal arbejde videre hjemme i organisationen.

Ud over gruppearbejdet efter CL-strukturer, som er en fast del af MED-grunduddannelsens opbygning, kan vi se, at underviserne også på andre måder arbejder på at knytte MED-grunduddannelsen til kursisternes egen verden og derigennem understøtte anvendelsen af ny viden.

- 1 Underviserne bruger deres egne konkrete erfaringer fra MED-samarbejdet til at illustrere, hvad der ligger i et særligt emne eller begreb. Som beskrevet i afsnit 4.1.4 er det væsentligt, at underviseren ikke kun bruger det centralt tilrettelagte undervisningsmateriale, men også kan trække på egne relevante MED-erfaringer for at gøre undervisningen levende og engagerende. Når underviseren formår at bringe egne erfaringer i spil, konkretiseres et ellers abstrakt indhold for kursisterne. Om dette lykkes, afhænger for det første af, om underviseren har tilstrækkeligt relevante eksempler at trække på, og for det andet af, om underviseren har tilstrækkeligt overblik over uddannelsens indhold, så de relevante eksempler præsenteres på de rigtige steder.
- 2 Underviserne sætter fokus på, hvordan kursisterne vil bruge uddannelsen, når de kommer hjem. Det kan både handle om at eksplicite, hvad undervisningens indhold betyder, for hvordan kursisterne skal arbejde i MED, men også at diskutere med kursisterne, hvad de selv tænker, at de vil gøre, når de kommer hjem. På denne måde tydeliggør underviserne, hvordan uddannelsens indhold kan bruges, når kursisterne kommer hjem. For nogle undervisere spiller Vær MED-bogen en rolle her. Kursister opfordres til at nedskrive, hvad de vil gøre, når de kommer hjem, og underviseren guider kursisterne til at skrive disse huskesedler. Det anvendelsesorienterede starter principielt, allerede inden de begynder på MED-grunduddannelsen, da alle kursister før uddannelsesstart har fået en e-mail fra PUF, hvor de bliver bedt om at tænke over egne forventninger til uddannelsen. Disse forventninger bliver efterfølgende inddraget og fulgt op på i selve uddannelsen. Kursister, der har reflekteret i forlængelse af e-mailen inden uddannelsen, beskriver, at e-mailen er med til at gøre det seriøst: Det er nødvendigt at reflektere over, hvordan man som kursist forventer at kunne anvende uddannelsen, og de understreger betydningen af, at der bliver fulgt op på dette i selve uddannelsen.

5.4 Blandede hold giver inspiration, men det styrker transfer, når flere fra samme MED-udvalg tager uddannelsen sammen

Blandede hold, hvor kursister møder hinanden på tværs af MED-udvalg i gruppearbejde og diskussioner giver nye perspektiver på, hvordan MED-samarbejdet kan se ud. Både undervisere og kursister fremhæver, at det er med til at gøre uddannelsen særligt anvendelig, når et helt eller flere fra sammen MED-udvalg tager afsted sammen. Det betyder, at der både er fordele ved at lave gruppearbejde på tværs af MED-udvalg og ved at lade samlede MED-udvalg arbejde sammen om at koble teori og praksis.

5.4.1 At arbejde sammen med andre MED-udvalg giver nye perspektiver på MED

Når en kursist møder repræsentanter fra MED-udvalg fra andre arbejdspladser i en kommune eller region, peger både undervisere og kursister på, at det giver en anvendelsesværdi for kursisterne. Hvis et helt MED-udvalg er afsted sammen, sørger underviserne for at lave forskellige gruppekonstellationer, så MED-udvalget oplever både at arbejde samlet og at være spredt ud i forskellige grupper, så de får andre perspektiver på arbejdet. Det, man får med sig, når man bliver undervist sammen med kursister fra andre virksomheder, er nye perspektiver og indblik i, hvordan man arbejder med MED andre steder. På tværs af fagområder kan de praktiske øvelser med eksempler give inspiration til, hvordan man selv kan udvikle sit MED-samarbejde hjemme. Det handler for kursisterne om at se, at MED er det samme, uanset hvilken faggruppe man tilhører. Der findes de samme funktioner og udfordringer i MED på tværs af arbejdsområder, og ved at få andres eksempler kan man få en ny viden med hjem. Forudsætningen for dette synes dog at være, at kursisterne er i stand til at relatere andres praksis til deres egen. Som vi beskriver i kapitel 6, kan muligheden for erfaringsudveksling og refleksion dog blive hæmmet, hvis et hold består af mange nye MED-medlemmer, som ikke har gjort egne erfaringer med MED endnu.

5.4.2 Anvendelsesfaktoren er særligt høj, når et MED-udvalg tager afsted samlet

De kursister, der var afsted sammen med andre fra deres eget MED-udvalg, fortæller, at de kom mere ned i substansen, når de havde gruppediskussioner med deres eget MED-udvalg, end når de arbejder i blandede grupper. Oplevelsen var, at uddannelsens emner blev mere praksisnære og nemmere at relatere til egen virkelighed i disse situationer. Ifølge underviserne kan denne positive oplevelse hænge sammen med tre forhold:

- 1 Når et helt udvalg er afsted sammen, får hele udvalget en fælles viden og får begreberne på plads sammen. Det gør, i undervisernes perspektiv, en stor forskel, når kursister får en mulighed for at få de samme billeder på tingene eller får en fælles forståelse af, hvad en god drøftelse er. I disse situationer giver MED-grunduddannelsen et løft ud over det sædvanlige.
- 2 Når udvalget er afsted sammen, tager udvalget hul på udfordringerne i deres MED-samarbejde, mens de er på uddannelsen. I stedet for at reflektere individuelt over spørgsmål, får de drøftet dem i fællesskab og bliver klogere på hinandens udfordringer.
- 3 Gennem de fælles refleksioner, som finder sted, når et MED-udvalg er afsted sammen, øges sandsynligheden for, at ny viden bringes i spil, når udvalget kommer hjem igen. Underviserne fortæller, at drøftelser om MED's arbejdsopgaver fører til, at der allerede på uddannelsen laves aftaler om, hvordan der skal arbejdes fremadrettet, når holdet kommer hjem.

Indsatsteoriens andet spor om, at MED-grunduddannelsen virker ved at være anvendelsesorienteret og tæt på praksis, ser således ud til at blive påvirket af, om kursister gennemfører uddannelsen enkeltvis eller sammen med flere fra eget MED-udvalg. Jf. uddannelsesprotokollatet er det et vilkår, at en del kursister vil være på uddannelsen alene og ret nye i MED-funktionen, idet uddannelsen skal gennemføres inden for første år i funktionen. Samtidig fortæller underviserne, at der også vil være praktiske udfordringer ved hele tiden at tage af sted samlet i et MED-udvalg. Kursisterne udtrykker at det måske var en mulighed, at arbejdspladser bestræber sig på ikke at sende folk afsted alene, fx ved at samle mindre grupper af nye medlemmer fra samme MED-udvalg¹³. Dog viser analysen, at der også kan være udfordringer, hvis et samlet MED-udvalg er afsted. Underviserne beskriver, at der kan være en risiko for, at kursister holder sig tilbage, hvis en medarbejder har egen leder med. Her kan det være nødvendigt for underviseren at lave opdelinger, så ledere og medarbejderrepræsentanter er i adskilte grupper i nogle af øvelserne.

5.5 En anvendelsesorienteret uddannelse er mere end én ting

Hvor kursisterne er enige om, at MED-uddannelsen skal være anvendelsesorienteret for at virke, synes de delte i deres holdninger til, hvad det vil sige, at en uddannelse er anvendelsesorienteret. For nogle kursister betyder det, at de forventer direkte og instruerende anvisninger på, hvordan de skal arbejde i MED, mens andre kursister ønsker input, som de selv kan omsætte til deres egen virkelighed. Denne forskel i opfattelsen af, hvornår uddannelsen er anvendelsesorienteret, kan hænge sammen med forskelle i kursisternes erfaring med at analysere og omsætte abstrakte tekster såsom en rammeaftale til egne svar.

Blandt de kursister, der efterspørger direkte svar, anvisninger og eksempler, oplever nogle, at de fik direkte fif til, hvordan man kan arbejde i MED. De fortæller, at de skrev en masse ting ned, som de efterfølgende vil arbejde videre med derhjemme. Andre i denne gruppe oplevede, at de godt kunne have brugt flere praktiske eksempler på, hvordan man skal gribe bestemte situationer an i MED-samarbejdet. Der er stadig ting i MED, som disse kursister er i tvivl om, og blandt disse kursister er oplevelsen, at underviserens eksempler og drøftelserne i plenum var meget overordnede.

Blandt de kursister, der ønsker input og diskussioner, som de selv kan omsætte til svar, er vurderingen, at MED-grunduddannelsens tilrettelæggelse var god. Her bliver det vurderet positivt, at der er en vekselvirkning mellem teori og lovtæst og praksis i egen organisation. Det gjorde, siger kursisterne, at det ikke blev for tungt, og at det blev klart, hvordan teori og praksis hænger sammen.

¹³ MED-grunduddannelsen skal gennemføres inden for første år i funktionen. Hvis et MED-udvalg ønsker at tage afsted sammen, er klippekortordningen en mulighed som alle MED-udvalg kan benytte sig af. Underviserne nævner også denne mulighed.

6 Spor 3: Når uddannelsen er obligatorisk for alle i MED

Alle medlemmer af et MED-udvalg skal have den grundlæggende viden, man tilegner sig på en MED-grunduddannelse. Sådan lyder det fra såvel kursister som undervisere, der understreger, at det kvalificerer arbejdet i MED betydeligt, at alle medlemmer har samme forståelse af opgaver og roller. Der opstår imidlertid også nogle dilemmaer, når en uddannelse bliver obligatorisk. Dette kapitel udfolder kursisters og underviseres perspektiver på indsatsteoriens tredje forestilling: MED-grunduddannelsen virker efter hensigten ved at være obligatorisk for alle medlemmer af et MED-udvalg.

Indledningsvist bemærker vi, at der udtrykkes bekymring for, at der fortsat er kommuner og organisationer, der ikke tager det alvorligt, at MED-grunduddannelsen er blevet obligatorisk. Der er i vores materiale kursister og undervisere, der oplever, at det obligatoriske ikke er slået igennem alle steder, og at nogle MED-udvalgsmedlemmer derfor ikke kommer på uddannelsen. Dette kapitel fokuserer imidlertid på, hvad der sker, når uddannelsen er obligatorisk, og alle medlemmer i et MED-udvalg har taget uddannelsen enten hver for sig eller samlet.

Kapitlet består af fem hovedafsnit, der hver især tester, om uddannelsen virker ad de kanaler, som indsatsteoriens spor 3 antager. De første tre afsnit tester indsatsteoriens virkende mekanismer, mens de to sidste afsnit holder sig til nogle afledte konsekvenser af, at uddannelsen er obligatorisk, som kan have betydning for kursisters mulighed for at omsætte uddannelsen til handling efterfølgende.

- Alle medlemmer i MED får samme information om roller og opgaver (6.1).
- Dynamikken fra et MED-udvalg er til stede i undervisningslokalet (6.2).
- Kursisterne har eller får motivation for at deltage aktivt i undervisningen (6.3).
- Kursistsammensætningen kan skrue op eller ned for det samlede holds udbytte af uddannelsen (6.4).
- Når uddannelsen er obligatorisk, kan det medføre drypvis deltagelse (6.5).

6.1 Alle får samme information om opgaver og roller

Kursister og undervisere fremhæver, at alle får samme information om opgaver og roller, når uddannelsen er obligatorisk. Det betyder, at MED-udvalgets medlemmer får et fælles sprog om MED-samarbejdet og en fælles forståelse af, hvad MED går ud på, hvem man repræsenterer, og hvordan rollefordelingen er mellem ledelsesrepræsentant, medarbejderrepræsentant og arbejdsmiljørepræsentant. Hermed afhjælper MED-grunduddannelsen den situation, som beskrives af undervisere, hvor en ny leder indtræder i MED uden at have den grundlæggende forståelse af roller og forpligtelser i MED-samarbejdet.

Underviserne fremhæver, at uddannelsen lægger op til en fælles forventningsafstemning i MED om roller og opgaver, og påpeger, at uddannelsen kan være med til at give denne fælles referenceramme, uanset om MED-medlemmerne har været på uddannelse sammen eller på forskellige år. Grunduddannelsen sætter nemlig, ifølge underviserne, nogle rammer, som kan være med til at give sikkerhed i MED-samarbejdet for både ledere og medarbejderrepræsentanter.

I relation hertil beskriver kursisterne en oplevelse af at blive klædt godt på af uddannelsen, og blandt kursisterne udtrykkes det perspektiv, at MED-uddannelsen er værdifuld for helt nye MED-medlemmer inden deres første møde, da uddannelsen er med til at klæde dem på til at indtræde

i MED. I underviserens perspektiv er det dog ikke kun nye MED-medlemmer, der har gavn af denne grundviden om MED. Også mere erfarne MED-medlemmer, som måske har været på den gamle uddannelse, får et udbytte af den nye grunduddannelse ved at få skærpet deres blik for, hvordan de selv arbejder med MED. En uddannelse kan, beskriver underviserne, blive for gammel og rusten, og den nye uddannelse er derfor et godt brushup for mere erfarne MED-medlemmer.

At uddannelsen er obligatorisk, fremhæves som positivt blandt kursisterne, da det sikrer deltagelse fra alle parter i et MED-udvalg. Selvom deltagelsen kan være tidsmæssigt besværlig i forhold til øvrige arbejdsopgaver, har det en værdi, at alle får den samme viden, og at deltagelse i uddannelsen ikke bliver nedprioriteret af eksempelvis ledere. Det kan dog have en betydning for kursisternes motivation, som vi beskriver i afsnit 6.3.

6.1.1 Man kan bygge oven på sin grundviden efterfølgende

Når alle i MED har været på den obligatoriske MED-grunduddannelse, har hele udvalget den samme grundviden. For underviserne er det fælles grundniveau i et MED-udvalg et godt udgangspunkt for i fællesskab at uddanne sig videre med mere skræddersyede løsninger gennem klippekortmodulerne. Underviserne ser det sådan, at grunduddannelsen sikrer et grundniveau, som det enkelte MED-udvalg kan arbejde videre ud fra gennem klippekortmodulerne, hvor det fx er muligt at fokusere på elementer i lokalaftalen eller andre mere skræddersyede løsninger.

6.2 Det kvalificerer undervisningen, at alle roller i MED-udvalget er repræsenteret i undervisningslokalet

Når alle roller i et MED-udvalg er repræsenteret i undervisningslokalet, kvalificerer det undervisningen ved at skabe en gruppedynamik, hvor alle perspektiver inddrages. Det fremhæves af både kursister og undervisere. Når alle roller i et MED-udvalg er repræsenteret, giver det en mere nuanceret debat, bredere vinkler og en bedre belysning af de forskellige udfordringer i MED-samarbejdet. Når der kommer udsagn fra begge vinkler, giver det en anden gruppedynamik, hvor kursisterne oplever, at man kan blive inspireret af hinanden på tværs af roller og blive klogere på eksempelvis lederens perspektiv i MED-samarbejdet. Dette giver, ifølge kursisterne, et mere inspirerende undervisningsmiljø. Derfor fremhæver både undervisere og kursister, at det er meget værdifuldt, når alle roller i et MED-udvalg er repræsenteret i undervisningslokalet.

Den brede repræsentation af alle roller i MED har også betydning for, hvad kursisterne får med hjem fra uddannelsen. Når både leder-, medarbejderrepræsentant- og arbejdsmiljørepræsentantperspektivet er til stede i undervisningslokalet, giver det underviserne mulighed for at inddrage flere eksempler i undervisningen, som tager udgangspunkt i de forskellige roller og perspektiver. På den måde kan den brede repræsentation være med til at løfte undervisningen og hjælpe kursisterne med at sætte sig i hinandens sted i MED-samarbejdet. Kursisterne fremhæver, at det bidrager til en større forståelse af, hvorfor eksempelvis ledere tænker, som de gør, og hvor forskelligt en aftale kan fortolkes af parterne i et MED-udvalg. Her fortæller underviserne, at særligt lederperspektivet kan være med til at gøre hele kursistgruppen klogere, men at netop lederne ofte er underrepræsenterede på kurserne.

6.3 Motivation er ikke altid noget man har, men noget man kan få

Når MED-grunduddannelsen er obligatorisk, kan det imidlertid også have den betydning, at ikke alle kursister kommer på uddannelsen af egen drift. Både undervisere og kursister beskriver, at ikke alle kursister er motiverede fra starten til at gennemføre uddannelsen. Noget af problemet med manglende motivation synes at ligge i det forhold, at uddannelsen er gået fra at være frivillig til at være obligatorisk, samtidig med at den er blevet centralt tilrettelagt. Underviserne beskriver således kursister, der undrede sig over, at de skulle afsted, og ikke som før blev inviteret, men også at nogle kursister var utilfredse med, at de ikke kunne få en mere skræddersyet uddannelse, der tog afsæt i udfordringer i netop deres MED-udvalg.

Manglende motivation blandt kursisterne kan også handle om, at uddannelsen ikke opleves relevant i udgangspunktet. Nogle kursister beskriver selv, at de ikke var synderligt motiverede for at

gennemføre uddannelsen, da de har siddet i MED i flere år og selv syntes, at de godt vidste, hvad det handlede om. Derfor følte det som spild af to dage at tage på uddannelse. Underviserne oplever herudover en ringere grad af motivation blandt ledere, der automatisk sidder i MED, end blandt medarbejderrepræsentanter, der er blevet udpeget eller aktivt har stillet op for at repræsentere medarbejderne.

Gennemgående viser evalueringen dog, at det er muligt for underviserne at vende den manglende motivation. I spørgeskemaundersøgelsen, foretaget umiddelbart efter MED-grunduddannelsens afslutning, ser vi, at syv ud af de otte kursister, der selv angav slet ikke at være motiverede for uddannelsen, da de startede, svarer, at MED-grunduddannelsen har klædt dem godt eller rigtig godt på til deres fremtidige MED-samarbejde. Samme andel svarer, at uddannelsen i høj eller nogen grad har givet dem inspiration til deres MED-samarbejde. I interviewene udtrykker de kursister, som var mindre motiverede ved uddannelsesstart, tilsvarende, at de blev motiverede ved at opleve, at uddannelsen var godt skruet sammen og var kort og præcis. Det var med andre ord det værd at skulle afsætte to dage til at gennemføre uddannelsen.

At vende kursisternes motivation er noget, som stiller krav til underviserne. På tværs af interviewene med underviserne kan vi se, at de gør brug af forskellige greb, når de forsøger at vende indledende skepsis til motivation:

- Gøre en dyd af at sælge budskabet om MED og fremhæve, hvilket udbytte kursisternes kan få af at deltage i uddannelsen.
- Vise, hvordan uddannelsen kan være et ledelsesværktøj til at skabe en mere effektiv arbejdsplads gennem et positivt MED-samarbejde.
- Aktivere og inddrage de mere skeptiske kursister ved at trække på deres erfaringer i undervisningen.
- Gøre sig umage med at fremstå partsneutrale og inkluderende for alle parter i MED, dvs. både ledelsesrepræsentanter, arbejdsmiljørepræsentanter og medarbejderrepræsentanter.
- Gøre undervisningen nærværende gennem egne konkrete eksempler på, hvorfor MED er vigtigt i en organisation.
- Bruge CL-øvelserne til at engagere de skeptiske kursister og gøre dem trygge ved, at de ikke bliver testet med hensyn til deres paratviden om MED.

Blandt underviserne er der dog også den holdning, at uddannelsen er obligatorisk og derfor en del af, hvad man som MED-udvalgsmedlem må forvente at skulle deltage i. Derfor er det kursisterne selv, der har ansvaret for deres egen motivation.

6.4 Flere kursister er helt nye i MED, når de deltager på grunduddannelsen

En konsekvens af, at MED-grunduddannelsen er blevet obligatorisk, er, at nytiltrådte MED-udvalgsmedlemmer ofte sendes afsted på uddannelsen, før de har gjort egne erfaringer i MED-samarbejdet. Det kan ifølge kursister og undervisere have en betydning for kursisternes udbytte af MED-grunduddannelsen. Der er i spørgeskemaundersøgelsen ikke forskel på kursisternes vurdering af deres udbytte af MED-grunduddannelsen, afhængigt af om de er nye eller mere erfarne i MED. Alligevel oplever underviserne to problematikker, når der er mange nye MED-udvalgsmedlemmer på et hold, og begge udfordringer kan skruer ned for kursisternes udbytte af MED-grunduddannelsen.

For det første kan det være vanskeligt for nye MED-udvalgsmedlemmer at koble uddannelsens indhold til egen praksis, og dermed kan deres udbytte og mulighed for at bringe ny viden i spil, når de kommer hjem, blive begrænset. Underviserne peger altså på, at der er et dilemma: Hvis kravet om, at uddannelsen er obligatorisk for alle i MED, opfyldes, så skrues det ned for de nye MED-udvalgsmedlemmers udbytte, forstået på den måde, at de i praksis har deltaget i uddannelsen som en slags "observatører", der ikke kan byde ind med egne erfaringer.

For det andet kan en høj andel af nytiltrådte MED-udvalgsmedlemmer have den betydning, at det samlede hold får et mindre udbytte, fordi de helt nye MED-udvalgsmedlemmer kan have svært

ved at deltage aktivt, stille relevante spørgsmål og inddrage egne eksempler. Man kan som underviser få en fornemmelse af, at de mere erfarne forklarer de nye, hvad MED handler om, og at dette kan gå ud over gruppedynamikken i undervisningen.

Med afsæt i disse problemstillinger synes det væsentligt at overveje, hvilke kursister undervisningen henvender sig til, og hvad der skal til, for at disse kursister kan få et maksimalt udbytte af undervisningen.

6.5 Når MED-grunduddannelsen er obligatorisk, kan det bevirke drypvist deltagelse

Når alle medlemmer i et MED-udvalg skal have taget grunduddannelsen inden for deres første år i funktionen, kan det have den betydning, at nye MED-medlemmer sendes drypvist afsted alene. Som beskrevet i afsnit 5.4.2 kan drypvist deltagelse have betydning for transfer efterfølgende. Kursisterne peger selv på, at en måde at sikre et udbytte for MED og hele organisationen på er at sende MED-udvalgsmedlemmer afsted i mindre grupper. På den måde kan man være med til at sikre, at betingelserne for transfer i organisationen understøttes.

7 Udbytte

MED-grunduddannelsen skal bibringe kursisterne kendskab til det formelle aftalegrundlag og styrke kursisternes motivation for og engagement i MED-samarbejdet. Det er også det udbytte, som kursisterne vurderer, at de har fået med sig fra uddannelsen. Kursisterne peger på, at de har fået ny, konkret viden om, hvad MED er, og hvordan det fungerer, og at denne viden kvalificerer deres arbejde i MED. Udbyttet viser sig i form af en større sikkerhed om roller og muligheder, ligesom den nye viden medfører et større engagement, der igen fører til konkrete forbedringer i eget udvalg. Det er hovedkonklusionen i dette kapitel, som undersøger sidste led i indsatsteorien, nemlig hvordan læring bringes i anvendelse, når kursisterne vender tilbage til deres arbejdsplads og MED-udvalg.

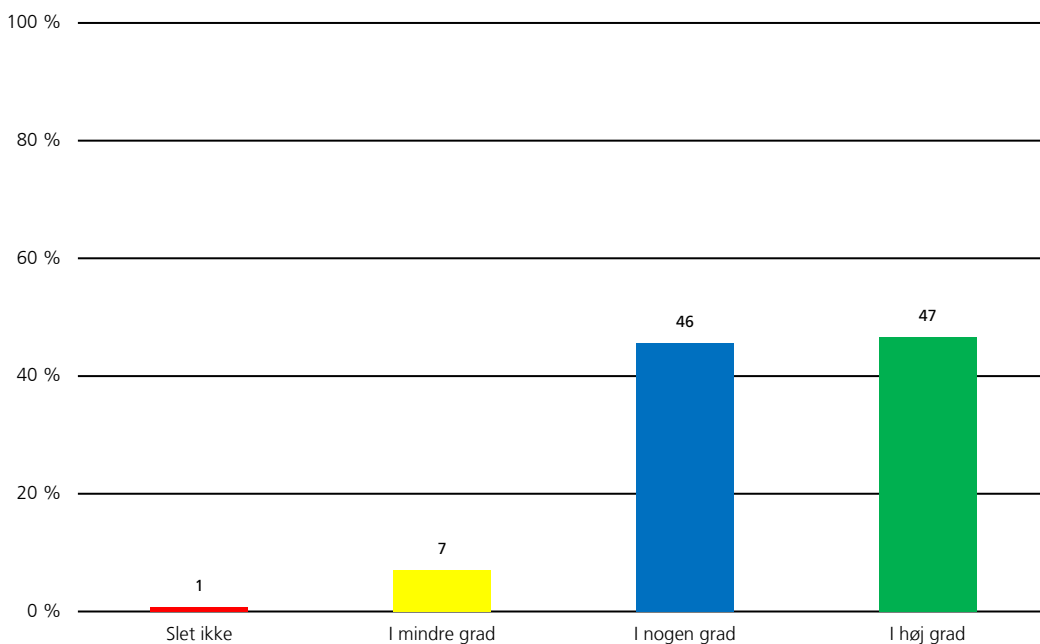
I dette kapitel analyserer vi, hvilket udbytte kursisterne selv vurderer at have fået af uddannelsen, samt hvordan uddannelsens indhold bliver omsat til konkret praksis. I afsnit 7.1 beskriver vi, hvilken form for ny viden kursisterne oplever at have fået. I afsnit 7.2 og 7.3 udfoldes, hvordan den nye viden i kursisternes perspektiv omsættes i MED-samarbejdet på deres arbejdsplads. Afsnit 7.4 analyserer det, som i data ser ud til at have betydning for transfer, nemlig at flere i et MED-udvalg har været afsted sammen.

7.1 En konkret viden, der let lader sig omsætte

På tværs af kursisterne er der stor tilfredshed med uddannelsen og den viden, kursisterne oplever at have fået med sig hjem. Uddannelsen har været meget anvendelig i forhold til at få MED op at stå, og kursisterne har brugt uddannelsen meget mere, end de oprindeligt havde regnet med. MED-grunduddannelsen har også levet op til kursisternes forventninger, og kursisterne beskriver, at de har fået svar på deres spørgsmål og indfriet deres personlige mål med at komme på uddannelsen.

I spørgeskemaundersøgelsen fem måneder efter endt uddannelse vurderer 92 % af respondenterne, at de i høj eller nogen grad har kunnet anvende den viden, de har fået på MED-grunduddannelsen, hvilket vises i figur 9.

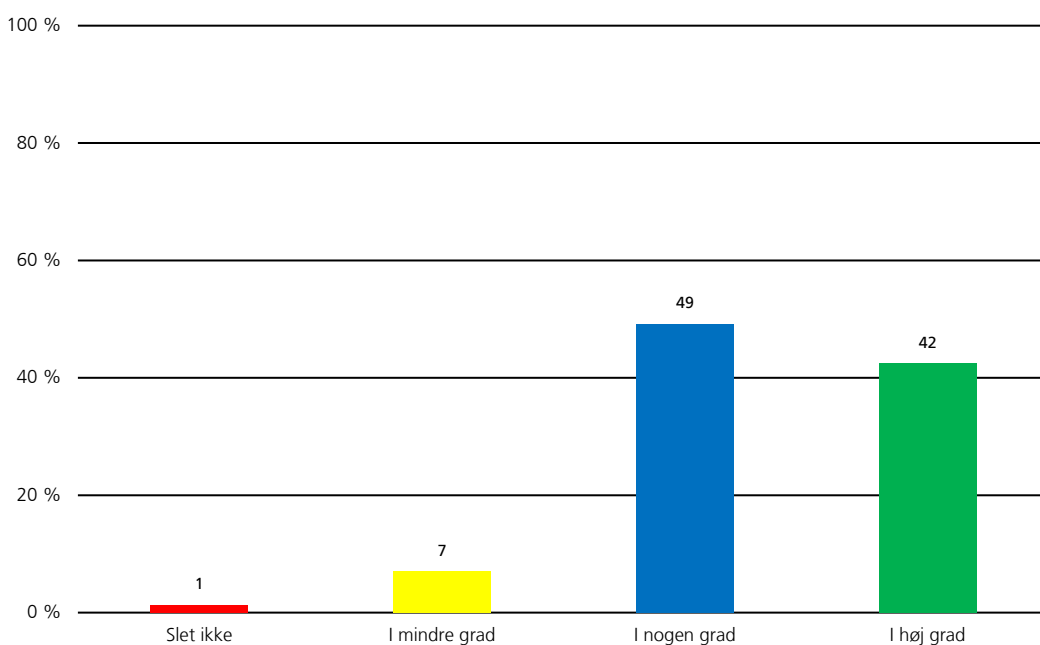
Figur 9
I hvilken grad vurderer du samlet set, at du kan anvende den viden, du har tilegnet dig på MED-grunduddannelsen? (n = 742)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Ligeledes svarer 92 % af respondenterne, at MED-grunduddannelsen i høj eller nogen grad har klædt dem på til at udfylde deres rolle i MED, hvilket ses i figur 10.

Figur 10
I hvilken grad oplever du, at MED-grunduddannelsen har klædt dig på til at udfylde din rolle i MED-systemet? (n = 742)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af spørgeskemaundersøgelse gennemført af PUF, 2016.

Analysen af interviewdata viser, at der er forskellige former for udbytte, nemlig en ny viden, der kan omsættes til konkrete initiativer, og en genopfriskning eller præcisering af MED-samarbejdet, som kan bruges til at styrke arbejdet i kursisternes MED-udvalg.

7.1.1 En ny, konkret viden, der kvalificerer arbejdet i MED

MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en ny, konkret viden, der på forskellige måder sætter dem i stand til at kvalificere deres arbejde i MED. Her fremhæver kursisterne både håndgribelige aktiviteter og tiltag, som de har fået med sig hjem fra uddannelsen, og en øget forståelse af og bevidsthed om, hvad MED skal beskæftige sig med og hvordan.

De konkrete aktiviteter og tiltag, som nævnes af kursisterne, handler om at gøre MED-udvalgs-møderne mere klare ved hjælp af en bedre og tydeligere dagsorden, fast at diskutere, hvem i MED der melder hvad ud til organisationen, og i langt højere grad at arbejde med den gensidige pligt til information og drøftelse, så det bliver tydeligere for alle medarbejdere, hvad MED laver, og hvordan MED hænger sammen med hele arbejdspladsen. I den forbindelse fremhæver kursisterne også, at MED-grunduddannelsen har givet dem en bevidsthed om, at MED måske burde fylde mere for medarbejderne. Her oplever kursisterne, at de har fået konkrete input til, hvordan MED kan komme bedre ud, fx gennem dagsordener og referater.

Kursisterne beskriver også, at MED-grunduddannelsen har givet dem en bedre forståelse af, hvad der hører til – og ikke hører til – i MED, samt hvordan ting skal behandles i MED. Denne bevidsthed er med til at kvalificere det grundlag, som MED-udvalget arbejder på. Helt konkret fremhæver kursisterne en ny forståelse af, hvornår noget er til drøftelse i MED, og hvornår det er til beslutning. De fremhæver også en bedre forståelse af, hvad MED overhovedet skal beskæftige sig med, og omvendt hvad der ikke hører til i MED. Det har den betydning, at møderne bliver mere effektive, da tiden i mindre grad bliver brugt til at diskutere forhold, som MED ikke kan gøre noget ved. Det har også den betydning, at de bedre kan forklare medarbejdere og kollegaer, hvordan de kan få forhold bragt op i MED, hvilket også fremmer et effektivt MED-samarbejde. Endelig oplever kursisterne også en ny forståelse af roller og en opmærksomhed over for, hvornår det eksempelvis er hensigtsmæssigt at inddrage arbejdsmiljørepræsentanten.

7.1.2 Præcisering og genopfriskning af MED-samarbejdet

MED-grunduddannelsen genopfrisker og præciserer også, hvordan MED-samarbejdet bør se ud. Dette fremhæves af kursister, som ellers i udgangspunktet syntes, de havde godt styr på MED. MED-grunduddannelsen har givet dem nye perspektiver og vinkler på MED. Det betyder, at selvom indholdet måske ikke var nyt for alle kursister, så vurderer de alligevel, at de har fået noget med hjem – ting, de ikke havde været opmærksomme på eller havde glemt, eller noget, der viser sig at skulle opfattes på en anden måde, end de troede. Samlet set peger interviewene med kursister på, at MED-grunduddannelsen også giver et udbytte for deltagere, som er erfarne i MED.

At få præciseret sin viden om MED og blive klogere på MED's funktion i praksis giver kursisterne et grundlag for at kunne kvalificere deres MED-udvalgs arbejde. Kursisterne beskriver, at de har fået en større bevidsthed om, hvad indholdet i MED-samarbejdet skal være, og hvad der eksempelvis skal bringes videre i MED fra medarbejderne. For de kursister, der er ledelsesrepræsentanter, giver den øgede bevidsthed om MED's funktion også udslag i en klarere ide om, hvad man som leder kan få sparring på i MED.

7.1.3 Ny viden giver sikkerhed i rollen

Den nye viden, som kursisterne oplever at have fået med sig, har en betydning for den sikkerhed, de efterfølgende går til deres MED-samarbejde med. Fornemmelsen af at være mere sikker i sin rolle som MED-udvalgsmedlem er et udbytte, der fremhæves af kursisterne. Uddannelsen klæder kursisterne godt på til at kunne deltage i møderne, og kursisterne vurderer, at de fremover vil få mere ud af møderne pga. den nye viden, de har fået på uddannelsen. I forlængelse heraf fremhæver kursisterne også, at uddannelsen har givet dem en selvtillid og et fornyet mod til at fortsætte i MED, selvom nogle kursister har haft besværlige samarbejdsrelationer i deres MED-udvalg. For disse kursister har MED-grunduddannelsen ikke kun givet dem en viden, men også et fornyet gåpåmod til at gå ind i MED-samarbejdet, fordi de kan se, at det er vigtigt.

Mere specifikt peger kursisterne på tre forhold, som har givet dem en større sikkerhed i deres MED-samarbejde:

- 1 MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en større forståelse af, hvad der hører til på MED-udvalgsmøderne, og hvordan forskellige ting skal drøftes. De peger på en større bevidsthed om sammenhængen mellem MED-niveauer og ledelsesniveauer samt en forståelse af, hvor forskellige drøftelser skal ligge. Det handler også om at have fået styr på, hvad der er til information og drøftelse på et MED-udvalgsmøde, og hvad der er til beslutning. Med denne forståelse af, hvad der skal behandles i ens eget MED-udvalg, og hvordan forskellige sager skal behandles, oplever kursisterne, at MED-grunduddannelsen betyder, at de kan bidrage med mere på møderne, og at de har bedre muligheder for at forberede sig inden møderne.
- 2 MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en bedre forståelse af deres rolle i MED-udvalget. Forståelsen af, hvem man repræsenterer i et MED-udvalg, er blevet skærpet, og dette har en betydning for, hvordan man arbejder i MED. En kursist, der er tillidsrepræsentant for en faggruppe på sin arbejdsplads, har efter uddannelsen fået et større fokus på, hvorfor det er vigtigt, at hele medarbejdergruppens perspektiver bliver inddraget i MED-samarbejdet.
- 3 MED-grunduddannelsen har også givet de kursister, der er medarbejderrepræsentanter, en større bevidsthed om at være synlige for deres bagland, fx ved at fortælle om MED. Synligheden – det, at medarbejdergruppen ved, hvem der er deres medarbejderrepræsentant i MED, og at man som medarbejder kan henvende sig for at få forhold bragt op i MED – gør, at medarbejderrepræsentanterne oplever en større sikkerhed i det mandat, de sidder med i MED.

7.2 Fra viden til handling

En væsentlig tanke med MED-grunduddannelsen er, at den skal styrke MED-udvalgsmedlemmernes motivation for og engagement i MED-samarbejdet. Det betyder, at MED-medlemmer efter uddannelsen gerne skal have fået lyst til at bringe deres viden i spil. I interviewmaterialet kan vi se, at kursisterne generelt udtrykker en oplevelse af at have fået ny viden og ideer, som de vil gå hjem og handle på. Således beskriver en kursist det sådan, at de har *“fået en god løs pensel over det hele”*. Nu handler det så om at arbejde med tingene. Her beskriver en underviser, at den egentlige tilegnelse af læringen på uddannelsen sker, når kursisterne begynder at tage indholdet til sig og arbejde med, hvordan det kan se ud for dem.

For nogle kursister har udbyttet i månederne efter uddannelsen været begrænset. Det handler ikke om MED-grunduddannelsens indhold, men om hvordan og i hvilken grad kursisterne har haft mulighed for at arbejde videre derhjemme. Travlhed og omstruktureringer på arbejdet er et forhold, der fremhæves som noget, der har betydning for at kunne arbejde videre med uddannelsens indhold. Travlhed efter uddannelsen kan have den konsekvens, at de ting, der umiddelbart stod frem som vigtige, træder i baggrunden, i takt med at tiden går, og på et tidspunkt er der risiko for, at de fremstår mindre klare og vigtige. Et andet forhold, som kursister vurderer, har betydning for transfer, vedrører baglandet. Hvis medarbejderne har fejlagtige opfattelser af, hvad der kan bringes op i MED, kan det opleves som et båndspænd i MED-samarbejdet. Netop derfor henviser nogle af kursisterne til, at den første MED-relaterede opgave, de påtog sig, da de kom tilbage fra grunduddannelsen, var at informere deres bagland mere grundigt om, hvad MED er, og hvad MED ikke er.

I dette afsnit om udbytte tager vi altså forbehold for, at nogle kursister har haft svært ved at bringe deres nye viden i spil, da de kom tilbage til en travl hverdag. Nedenfor udfolder vi imidlertid nogle af de resultater, som kursisterne peger på, at MED-grunduddannelsen har sat dem i stand til at opnå i deres MED-samarbejde og i deres organisation. Analysen af denne sidste del af indsats teorien tager udgangspunkt i interviews med kursister umiddelbart efter samt tre måneder efter endt uddannelse.

7.2.1 Kursister har brugt uddannelsen til at udvikle MED-samarbejdet

MED-grunduddannelsen har haft betydning for kursisternes MED-samarbejde, selvom det varierer, hvordan denne viden bliver anvendt i praksis. I nogle tilfælde danner uddannelsen grundlaget for at starte et MED-udvalg op fra bunden på ny. Her tager hele udvalget udgangspunkt i, hvad uddannelsen har sat som rammer for MED-samarbejdet. I disse tilfælde ser MED-grunduddannelsen ud til at blive brugt til en gennemgribende ændring af MED-samarbejdet, og kursister, der

har denne tilgang, understreger samtidig, at det er vigtigt, at den viden, de har fået på uddannelsen, bliver omsat til ny praksis hurtigt, inden de glemmer, hvad de har lært.

I andre tilfælde bliver uddannelsen brugt løbende til at forbedre og udvikle konkrete punkter i MED-udvalgets arbejde. Uddannelsen bliver brugt som en fælles referenceramme til en løbende vurdering af, om MED-udvalgsmøderne kan gøres bedre på specifikke punkter, og til en afklaring af, hvordan man samarbejder i MED, og til bedre forberedelse i forhold til, hvad der kan bringes op i MED. Nogle kursister beskriver også nye arbejdsgange i deres MED-samarbejde, fx at sende dagsorden ud til medarbejdere inden et møde for at få punkter, der kan tages op, og at sende referatet ud til medarbejderne efterfølgende. Ligeledes beskrives der også blandt kursisterne en større bevidsthed om punkterne på dagsordenen, og om de er til information og drøftelse eller til beslutning. Det leder efter kursisternes vurdering til mere produktive møder og et bedre MED-samarbejde.

7.2.2 Kursister har skabt synlighed om MED på arbejdet

Et andet resultat, der bliver fremhævet af kursisterne, er, at de har indfriet et ønske om at skabe større synlighed om MED på deres arbejdsplads. Som nævnt i afsnit 7.1.1 peger flere kursister på, at MED-grunduddannelsen har givet dem den indsigt, at medarbejdergruppen i deres organisation kunne få mere viden om, hvad MED er, og hvad MED laver, som har betydning for medarbejderne. Efter uddannelsen er der derfor kursister, der sammen med ledelse, medarbejderrepræsentanter og HR-repræsentanter har haft indslag på personalemøder og lignende, hvor MED er blevet præsenteret.

7.2.3 Kursister har arbejdet på et bedre samarbejde i MED

MED-grunduddannelsen har givet kursisterne en større forståelse af MED-samarbejdet og de forskellige roller deri, som beskrevet i afsnit 7.1.3. Denne ændring beskrives af flere kursister som et væsentligt forhold, der har skabt et bedre samarbejds-klima i MED. Uddannelsen har været en anledning til at få en snak i MED om, hvordan man samarbejder, og hvordan man taler til hinanden i MED. Uddannelsen har dermed åbnet en mulighed for, at diskussioner i MED kan foregå i en bedre og mere konstruktiv tone.

Noget af det, som har åbnet en mulighed for et mere tillidsfuldt samarbejde i MED, har været uddannelsens betoning af samarbejde mellem de forskellige positioner i MED. En kursist beskriver således, at "man går ind i fællesskabet og hænger sin kasket uden for". Det er opgaven, der er i centrum i MED, og MED-udvalget skal arbejde på at løse opgaven i fællesskab.

7.2.4 Vær MED-bogen understøtter fortsat anvendelse

Vær MED-bogen ser ud til at være med til at fastholde læring efter uddannelsens afslutning og bliver brugt til at tale ind i kursisternes konkrete MED-samarbejde. De kursister, der fremhæver, at de bruger bogen aktivt i deres MED-samarbejde, fremhæver fx, at bogen indgår som et element i deres mødeforberedelse eller som en mulighed for hurtig repetition af udvalgte områder. Der er også kursister, der har brugt de noter, de tog i bogen, og har arbejdet sig frem efter disse på efterfølgende møder.

7.3 Når flere er afsted sammen, øges udbyttet af uddannelsen

Når kursisterne beskriver, hvad der har haft betydning for, at de har kunnet bringe deres viden i spil i eget MED-udvalg, fremhæves dét at være afsted sammen med andre fra eget MED-udvalg. Kursister, der tidligere har gennemført uddannelsen alene, men som nu har været afsted med hele eller dele af deres MED-udvalg, anbefaler, at man tager afsted så mange som muligt i stedet for drypvis deltagelse¹⁴.

¹⁴ Deltagelse i MED-grunduddannelsen inden for det første Funktionsår er jf. MED-uddannelsesprotokollatet obligatorisk. Det er således et vilkår, at medlemmerne af et MED-udvalg ofte vil deltage enkeltvis og være relativt uerfarne.

I data fremkommer der flere grunde til, at kursisterne så klart anbefaler, at man deltager som gruppe:

- Når man er flere afsted sammen, hører man den samme information i det samme rum. Det betyder, at hele MED-udvalget får en fælles referenceramme, som de kan gå hjem og arbejde videre inden for.
- Når man er flere afsted sammen, giver det en fællesskabsfølelse, som kan være med til at udvikle samarbejdet i MED.
- Når man er flere afsted sammen, giver det en bedre dialog rundt om bordet derhjemme. Det kan hænge sammen med, at man er blevet trænet fælles via dialogøvelser på uddannelsen.
- Når man er flere afsted sammen, kan man tage hul på drøftelser om, hvad der skal ske i eget MED. Helt konkret fortæller kursister, at de i pauserne stak hovederne sammen og begyndte deres drøftelser af, hvordan de skulle omsætte det, de havde lært, i deres eget MED-udvalg, når de kom hjem. Det havde den betydning, at de efterfølgende havde lavet nogle aftaler, som de kunne holde hinanden fast på, da de var hjemme igen.
- Når man er flere afsted sammen, giver det gennemslagskraft til de gode ideer. Kursisterne vurderer, at det at være afsted sammen lagde en markant større vægt bag deres muligheder for at gennemføre planlagte tiltag i MED-udvalget derhjemme. Det er nemmere at føre en ny ide ud i livet, hvis flere medlemmer har taget ejerskab til den på uddannelsen. Kursisterne udtrykker, at de måske godt kunne have bragt ny viden i spil, hvis de havde været afsted alene, men det ville have været et meget større arbejde at skulle overbevise resten af MED-udvalget.
- Når man er flere afsted sammen, bliver man selvkørende og selvevaluerende. Kursisterne udtrykker, at MED-grunduddannelsen har givet dem værktøjer, der sætter dem i stand til at blive selvevaluerende i deres MED-udvalg. Men dette er også noget, som afhænger af, om flere fra samme MED har hørt det samme i det samme undervisningsrum. At sætte en selvevaluerende kultur i gang i MED og arbejde systematisk på at forbedre sit MED-samarbejde bliver nemmere, når flere er med på ideen.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.